

ЛЕЗГИ Газет

**Жуван Ватан, ватанэглияр,
дидед ч'ал хуьх!**

Дербент шегьердин жемиятдин мулкар кьацу авун патал аукцион малумарнава. Икьардин сифтегъан кьимет 70 миллион манатдилай гзаф я. Аукциондин иеси Дербентдин капиталный эцигунардай управление я. Пул шегьердин бюджетдай гуда.

Аукциондин документрал асаслу яз, 5 парк кьацу авунин кьвалахрин сергьятра аваз шегьердин са куьнеда ва гьуьлуьн кьережда агьзурдалай гзаф тарар, 7 агьзур кулкус, 128 пальма ва 243 сармашух цада.

Арзаяр 31-октябрдалди кьабулзава. Аукцион 6-ноябрдиз жеда. Ана гьалиб хьайида вири кьвалахар 20-декабрдалди тамамарун лазим я.

1920 – йисалай акъатзава

N 44 (10897) хемис 31-октябрь, 2019-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Кьимет "Дагпечатдин" киоскрай - 16 манат

К'варчагъ дередиз -

багъа савкъат

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Сулейман-Стальский райондин пресс-кьуллугъди "Лезги газетдиз" хабар гайивал, 28-октябрдиз К'варчагъа спортдин цийи комплекс ачухуниз талуькарнавай шад мярекат кьиле фена. Ана райондин реьбер Нариман Абдулмуталибова, хуьрерин кьилери, райондин общественностдин, идарайрин ва тешкилатрин, спортдин сообществодин векилри иштиракна. Мярекатдиз атанвай багъа мугьманрин арада Дагъустандин физический культурадин ва спортдин министр Мегьамед Мегьамедов, Россиядин боксдин федерациядин генеральный секретарь Умар Кремлев, Дагъустандин боксдин федерациядин президент Альберт Селимов, машгур спортсменар ва кьунши хуьрерин делегациярни... авай. Спортдин цийи комплекс чи машгур боксёр - ИВО ва WBA версияйра пешекаррин арада дуньядин чемпион Гьаиб Аллагьвердиеван т'варунихъ гала. И гафар имаратдани кьенва. Ада вичини и мярекатда иштиракна...

Идалай виликни чна хабар гайивал, патарив гвай (ял ядай, яни багъ яз туй-

к'урнавай, футбол, баскетбол ва волейбол кьугъвадай, гьвечли аялар машгурлардай...) чкаярни кваз, санлай 2 га чил кьунвай спортдин зурба объект машгур общественный деятель ва меценат Имам Яралиеван хизандин такьатрихъ кьилиз акьудна ва ада райондиз багъишна.

Объект эцигунин проектдинни сметадин кьимет 70 миллион манатдилай гзаф я. Сулейман-Стальский райсобраниди и комплекс алай йисан 14-октябрдиз тамамвилелди республикадин хусуиятдиз вахкана. Анин раklarар кьунши хуьрерин агьалийризни, ашкьи авай виридаз ачух я.

Йикъан сятдин 11-даз шад мярекат "Дагъустан" ансамблдин кьуьлердайбуру чпин устадвал кьалуруналди башламишна. К'ватI хьанвайбурухъ элкьвена, райондин кьил Н.Абдулмуталибов рахана. Ада К'варчагъа дередиз агьалийриз спортдин зурба имарат эцигна кьилиз акьудун, фадлай гуьзлемизшавай савкъат абурув агакьун тебрикна.

- Кье чун еке вакьиадин шагьидар хьанва: К'варчагъа алай аямдин вири истемешунриз жаваб гузвай, гуьрчег ва лазим вири тадаракарлди тагьмин тир спортдин комплекс ишлемишиз вахканва. И объектдихъ неинки са К'варчагъар-икъван вахтунда спортдин са зални ава-

чир хуьр, К'варчагърин дере, гьакI райондин яшайиш патални еке метлеб ава. Спорт, сагьлам уьмуьр кьиле тухун кьенин юкьуз жегьилри артух фикир гузвай, кар алай месэлайрикай сад я. К'варчагъа дередиз жегьилрихъ ихьтин спорткомплексдин игьтияж фадлай авай. Мурад ингье кьилиз акъатна. Цийи спорткомплекса вири ава: спортдин жуьреба-жуьре майданар ва ял ядай гуьрчег чкаяр. И проектди агьалийриз спортдин са шумуд жуьредал машгур жедай, чпин алакьунар кьалурдай, сагьлам уьмуьр кьиле тухуз чалишмиш жедай еке мумкинвилер гузва. Яратмишнавай кьулай шарт'лари спортдин куклурихъ сифте камар вегьедай жегьилрин кьадар мадни артух хьуниз куьмекада. Чна умудзава хьи, спортдин цийи комплексдай гележегда чпелди неинки чи районди, гьакI вири уьлкведи дамагдай машгур спортсменар акъатда. Хайи районди 90 йисан юбилей кьейдзавай йисуз икьван важиблу, багъа савкъат пишкешай Имам Музамудинович Яралиев сагьрай, - лагьана Нариман Абдулмуталибова.

Тебрикдин гафарилай кьулухъ райондин кьили спортдин имарат эцигай кьилин

► 6

Нумрадай к'ела:

ИРС

Малла Эглер

Малла Эглер вичин девирдин (XIX асирдин эхир - XX асирдин эвел) лап савадлу векилрикай сад хьана. Ада Ахцегъа Ахцегъ Мирзе Алидин медресада, гуьгьуьнлай Юкьван Азиядин ч'ехи меркезтра араб, фарс, туьрк ч'алар, дуьм-дуьз илимар, жегьвиллин сирер чирна. Гьа са вахтунда вичиз дериндай тагьсирай вакьиайрикай шишарни теснифна.

► 5

ЖЕМИЯТ

Умудлувал кьалурна

Чун гьавурда акьурвал, институтди кьвалахзава, амма илимдин ахтармишунар, методикадин теклифар, гьайиф хьи, чарарал аламукьзава. Ктабар акьудзамач чина. Вири крар Москвада абур кьабулунлай, ана пулдин такьатар жагьунилай аслу жезва...

► 6

УЬМУЬР

Игьтияж авайбурун кьайгьуда хьана

Яшайишдин кьуллуьгъдин ветеранри Латифа Керимовнадин экуь кьамат риклера хуьзва. Республикадин вилик Л.Керимовнадин лайхлувилер гьисаба кьуналди ва ам эбеди рикел хуьнин лишан яз, ам яшамаш хьайи квалел махсус кьул эцигун ва Махачкьаладин ветеранрин квал адан т'варунихъ язгун лап кутугай кар жедай...

► 8

САГЪЛАМВАЛ

Гуьзчивилик ква

...Алай вахтунда республикада як'ун ва адакай гьазурзавай недай зат'ларин (продукциядин) ери ва хатасузвал ахтармишунин серенжемрал гуьзчивал артухарнава. ИкI, пландик квачир 80 ахтармишун кьиле тухванва ва и кар давамарзава.

► 9

ХАБАРАР

Лайхлу пай кутазва

Луьгуда хьи, вири халкь патал ийизвай мергьяматлувилдин крар несилрин риклера асирралди амуькда. Сулейман-Стальский районда яшайишдин метлеб авай крариз, агьалийрин дуланажагъ патал кьулайвилер тешкилуниз фикир гузвай тешкилатрикай сад "Минералар квай ятарин "Рычал-су" завод ОАО я.

► 12

ХАБАРАР

Кесибилин лайхлувилер

"Девлет! Девлетлу хуьхъ! Девлет агалкьун я"- гьа ихьтин гафар я чаз ван кьезвайди виринра. Чун девлет клан хьуниз ва кесибвал так'ан хьуниз мажбурзава. Амма Аллагьдин Расулди ﷺ, акси яз, кесибар клан хьун эмирнава: "Кесибар клан хуьхъ, абурухъ галаз санал ацукь" (Гьаким).

► 15

Мумкинвилер ава

29-октябрдиз республикадин Гьукуматдин Председатель Артем Здунован регьбервилек кваз Дагьустандин министрдин кабинетдин нубатдин заседание хьана. Идан гьакьиндай "Лезги газетдиз" РД-дин Кьилин ва Гьукуматдин Администрациядин пресс-кьуллугьди хабар гана.

Заседанидал гьанвай сад лагьай месэла веревирд авунив эгечдалди вилик Артем Здунова гьавадин шартлар члур хьун мумкин тирвилехь галаз алакьалу малумат гана. "Дагьустандин гидрометеорологиядин центради хабар гузвайвал, 31-октябрдизлай 1-ноябрдалди республикада гьаваяр члур хьун гузлемешзава. За Дагьустандин вири коммунальный кьуллугьривай, муниципальный тешкилатривай ва МЧС-дивай и малуматдив мукьфудивди эгечлун ва лазим тир кьвалах тухун тлалабзава", - тагькимарна Дагьустандин премьерди.

Ахпа РД-дин финансин министр 2020, 2021 ва 2022-йисарин пландин девир патал Дагьустандин бюджетдиз талукь месэладай рахана.

"2020-йисуз экономикадин жигьетдай агьадихь галай дережайрив агакьун гузлемешзава: регионда санлай гьасилзавай продукциядин кьадаар 719,8 миллиард манатдив (алай йисав гекьигаила, 3,7 процентдин гзаф яз), халкьди ишлемешдай шейэрин кьиметар, гьиле авай йисав гекьигаила, 3,1 процентдин мажибар - 6,8 процентдин хкаж хьун. Мажибар хкажун - им важибл месэлайрикай сад яз амукьзава. Бюджетдин проектда, санлай кьачурла, зегьметдин гьакьидин фонд артухарун патал 4 миллиард манатдилаи виниз такьатар чара ийидайди кьалурнава. Чпиз РФ-дин Президентдин "майдин указар" талукь жезвай бюджетдин хилан работникрин кьилдин категориярин мажибар хкажун патал чара авун кьалурнавай такьатрин умуми кьадаардал 2,5 миллиард манат алава хьхьун гузлемешзава. И такьатрин са кьадаар пай зегьметдин гьакьидин кьанин кьадаар 12 агьзурни 133 манатдив агакьарун патал серфда. Сифте яз кьунвай гьисабралди, 2020-йис патал республикадин бюджетдин доходар 125,3 миллиард манатдив агакьдайди, гьиле авай йисав гекьигаила, 4 миллиард манатдин артух жедайди, бюджетдин харжияр 129,9 миллиард манатдин дережада жедайди кьалурнава. Налогрин ва налогар тушир хсуси доходрин пулар 30,6 миллиард манатдин дережадив агакьдайди кьалурнава", - малумарна Юнус Саадуева.

Вичин нубатдай яз Артем Здунова регионда санлай кьачурла гьасилзавай продукциядин кьадаар ва мажибарин фонд артух хьун гузлемешзавай дережаяр квел бинеламишнавайди ятла, гьа кардиз итиж авуна. И месэладиз талукь яз РД-дин экономикадин ва мулкар вилик тухунин министрдин везифаяр вахтуналди тамарзавай Гьажи Султанова лагьайвал, эхиримжи кьве йисуз республикада мажибар хкаж жезва ва и кар кьведай йисузни давам жеда. Регионда санлай кьачурла гьасилзавай продукциядин кьадаар артух хьуникай рахайтла, министрди баян гайивал, им промышленностдин производство хкаж хьунихь галаз алакьалу я.

РД-дин Гьукуматдин Председателди республикадин финансин министр Юнус Саадуевавай налогрин пулар ва налогар тушир доходар артухардай мумкинвилер авани, авачни, гьа кардиз итиж авуна. РД-дин финансин министрди кьейд авурвал, малумарнавай дережайрив агакьарун патал вири мумкинвилер авазва.

Мярекатда РД-дин Халкьдин Собранидин бюджетдин, финансин ва налогрин рекьай Комитетдин председатель Сейфулагь Исакова, РД-дин Халкьдин Собранидин законодательстводин, законлувилин, госу-дарстводин кьурулушдин ва чкадин самоуправленидин рекьай Комитетдин председатель Алаудин Мирзезалаева, РД-дин Халкьдин Собранидин экономикадин, инвестициярин ва карчивилин рекьай Комитетдин председатель Муса Машилиева ва жавабдар кьуллугьрал алай маса ксарини иштиракна.

Шад гьалара

Докьузпара райондин кьилин везифаяр вахтуналди тамарзавай А.Агьмедова набутдин хизандив яшамеш жедай кьвал маса кьачун патал субсидия гузвайдан гьакьиндай шагьадатнама вахкана.

Гуьрушда МФЦ-дин Докьузпара райондин филиалдин директор Руслан Исмаилов ва МФЦ-дин юрист Тимур Кьанберов авай.

Шагьадатнама вахкудалди вилик Докьузпара райондин кьилин везифаяр вахтуналди тамарзавай А.Агьмедова Даштемироврин хизандиз и кар мубаракна, абурухь мягькем сагьламвал, хизанда хушбахтлувал, яргьи уьмуьр ва шад, экуь йикьар гзаф хьана кьанзавайди лагьана. Докьузпара райондин Цийи Кьаракьуре хуре яшамеш жезвай и хизанда набут аял - Айишат Даштемирова ава.

Вичин нубатдай яз Ф.Даштемирова райондин кьиле авай ксариз ва МФЦ-дин кьуллугьчийриз куьмек гунай сагьрай лагьана.

РИКЕЛ ХКИН: субсидияр кьачудай мумкинвал 1-группадин набутриз ва набут аялар авай РФ-дин вири хизанриз ава.

Милли литературайрин кьайгьуда

Мерд АЛИ

И йикьара Р.Гьамзатован тьварунихь галай Милли библиотекада Дагьустандин литературай мектебра чирунин, члалар хуьнин ва виликди тухунин месэлайриз талукьарнавай Вирироссиядин илимдинни практикадин конференция кьиле фена.

Ихьтин серенжем тешкилайбуру РД-дин илимдинни образованидин министерство, А.А.Тахо-Годидин тьварунихь галай педагогикадин илимдинни ахтармишунардай институт ва тьвар кьунвай библиотека тир. Аниз Кеферпатан Кавказдин республикайрин илимдин кьуллугьчийриз, милли литературайринни члаларин муаллимриз, методистриз, яратмишдай интеллигенциядин векилриз теклифнавай.

Мярекат, кьурьуь гаф рахуналди, ДНИИП-дин директордин заместитель, илимдин доктор, профессор М.И.Шурпаевади ачухна. Ада кьейд авур-

вал, институтда милли литературай мектебра чирунал, методикадинни практикадин месэлаяр гьалунал машгул сектор кардик кутуна алай йисуз 40 йис тамам хьанва. Адан кьиле саки 35 йисуз илимдин доктор, профессор, чи машгуьр литературовед ва писатель, жемиьятдинни сиясатдин деятель Кьурбан Халикович Акимов акьвазна, яни и сектор Акимован зегьметдинни алакьунрин нетижа я, гьавилай институтдин коллективди адаз екез гьурметни ийизва. И кар кьейд авун яз, Кьурбан Халиковичав ва адахь галаз санал и секторда кьвалахзавай илимдин члехи кьуллугьчи П.М.Магдиевадив гьурметдин грамотаяр вахкана. Идалай кьуллугь мярекатдин иштиракчийри милли литературайар Дагьустан Республикадин школайра чирунин карда алай аямда гьалтзавай четин месэлайриз ва институтди ийизвай алахьунриз талукьарнавай М.И.Шурпаевадин, милли литературайрин сектордин тарихикай Кь.Х.Акимован, алай вахтунда сектордин алимри-методистри кьилиз акьудзавай крарикай и сектордин гилан заведующий,

илимдин кандидат Н.Э.Сафаралиеван гегьенш докладрихь яб акална.

Милли члаларинни литературайрин алакьайрикай доклад ДГУ-дин Дагьустандин члаларин кафедрадин заведующий М.Р.Багомедова авуна, гьикл хьи, члалар хуьзвай ва виликди тухузвай асул чешме милли литературайар я.

Конференциядин иштиракчийр тебрикиз ва гьалзавай месэлайрай чпин фикирар лугьуз, хейлин ксар рахана. Абурун жергеда ДГУ-дин профессор, литературовед Гь.Гь.Гашаров, Москвадай атанвай мугьман, ана азербайжандин культурадин ва члаларин илимдинни методикадин центрадин регьбер, илимдин кандидат, доцент А.-М.Сафаров, ДГПУ-дин профессор, илимдин докторар В.М.ва З.М.Загьировар, Махачьаладин 38-нумрадин юкьван школадин дидед члаланни литературадун муаллим А.М.Баламирзоева, Дагьустандин халкьдин шайр Ш.И.Шагьмарданов ва мсб. авай.

Конференциядин нетижайрай махсус кьарар кьабулна ва кьарагьарнавай месэлаяр гьалунин рекьериз талукь хейлин теклифар гана.

Гуьгьуьллубуруз - шабагьар

Регина СЕМЕДОВА

Алатай гьафтеда РД-дин зегьметдин ва яшайишдин жигьетдай вилик тухудай министрстводин жегьилар кьвалахдалди тагьминардай республикадин "Агалкьун" центрада (РМЦЗ) сентябрдиз Дагьустанда набут ва сергьятламиш хьанвай мумкинвилер авай инсанри пешекарвилер бажарагь кьалурун патал тешкилнавай республикадин "Абилимпикс" III чемпионатда куьмекар гайи волонтерив шабагьар вахкуниз талукьарнавай мярекат кьиле фена.

РИКЕЛ ХКИН: цли чемпионатда Махачьала, Каспийск, Хасавюрт, Буйнакск, Дербент шегьеррай ва республикадин са шумуд, гьа гьисабдай яз Кьиблепатан Дагьустандин районрайни 100-дав агакьна атанвай ксар иштиракна. Чемпионатдин программидик 16 пешедай акьажунар квай. И мярекатда волонтерри адан иштиракчийр ва мугьманар акьажунар кьиле физвай майданрал тухуз, гьакьни и серенжем тешкилу-нин ва кьиле тухунин крарани еке куьмекар гана.

Жегьил рушаривни гадайрив "Агалкьун" РМЦЗ-дин директор Шамил Ме-

гьамедован тьварунихьай чухсагьулдин чарар центрадин школайра кьелзавай аялрихь ва студентрихь галаз кьвалах тухудай отделдин начальни Мария Целовальника вахкана. Шабагьар вахку-дайла, ада волонтерриз мад сеферда сагьрай лагьана, инлай кьуллугьни кьени кьвалахар санал кьилиз акьудуник умуд кутузвайди кьейдна.

Мярекатдал рахай жегьилри волонтервиле кьиле авай ксариз куьмек гунихь - кьени крарик кьил кутунихь галаз сад хьиз, чпизни жуьреба-жуьре ксарихь галаз таниш жедай, тежриба кьачудай ва гьар са кардив жавабдарвилелди эгечдай, са шумуд месэла (кар) са гьилди кьилиз акьуддай вердшивилер, мумкинвилер гузвайдакай лагьана.

Чирвилерин макан

Патимат МАГЬАРАМОВА

25-октябрдиз Кьурагьрин 1-нумрадин юкьван школада "Члехи жедай чка" центр ачухунин шад мярекат кьиле фена. Ана "Кьурагь район" муниципалитетдин кьил Замир Азизова, образованидин отделдин начальник Рамазан Катибова, райондин физкультурадин, спортдин ва жегьилрин крарин рекьай отделдин начальник Рамиз Рамазанова иштиракна.

- "Члехи жедай чка" центр ачухунин кьилин макьсад хуьруьн школайра аялриз девирдин истемешунрив кьур шартлар тешкилул ва абуруз дурумлу чирвилер кьачудай мумкинвилер гун я. Ша, буюр, аялар, чи центрадиз, дерин чирвилер кьачуз, - кьейдна мярекат ачухай школадин директор Гьамид Мисриева.

- Гуьурметлу аялар, тешкилзавай вири кьулай шартлар, кьез гьам хуьре, гьамни шегьерда чирвилер кьачун патал сад хьтин мумкинвилер яратмишун патал я. Школа гьихьтинди хьайитла, хуьруьн, райондин ва республикадин агьалийрин жележени гьахьтинди жеда. Аялар, кьехь кьелунра еке агалкьунар хьун чи мурад я, - лагьана гуьгьуьнлай рахай Замир Азизова.

Яру лент атлуналди, "Члехи жедай чка" центрадин раклар ачухна. Школадин члехи классра чирвилер кьачузвай аялри мярекатдин мугьманриз центрада авай 3D-айналар, интернет-алемда сейр ийидай бармак (шлем), 3D-принтер, квадрокоптерар, интерактивный доска, ноутбукар, цийиз акьатнавай жуьредин "Canon" фотоаппарат, шахматар ва маса тадаракар кьалурна.

Дугьриданни, центрадин кьве кабинетни лап хьсан ремонт авуна, алай аямдин техникадалди тадаракламишна тукьлуьрнава. Кьуй гьар са аялдихь дерин чирвилер ва чандин сагьламвал хьурай!

Нариман ИБРАГЪИМОВ

“Чи республикада чехи кьуллугьрал да- лудихъ касни галачир, жергедин хизанрай акъатнавай бажарагьлу жегьилар тайинар- да” са вад йис идалай вилик лагъанайтла, вуж агъадай? Садни. Амма гъа югь алу- кьна. Гъамни Дагъустан Республикадин Къи- лин кьуллугьдал атай генерал Владимир Васильеван кьвалах, алахъунар себеб яз.

РИКИЕЛ алама, Советрин Союз чукурдай сифте йисара карханайрин, идарайрин кол- лективриз чпин регьберар хкъдай ихтияр га- най. Инсанри идакай менфятни хкуднай, амма и цийивал яргъалди фенач. Араба мад ви- чин къа-ца гъат хъувуна. Идалайни гъейри, гьукумдин органрин, жуьреба-жуьре карха- найрин, майишатрин, идарайрин кылериз атайбуру кьуллугьрал анжах чпин мукьва- бур, дустар, чирхчирар эцигиз гатунна. Ха- лис ва тежрибалу пешекаррикай магьрум хъайи коллективра кьвалахарни кьулухъ яна.

тителарвиле, хейлинбур - гьукумдин орган- рин идарайра...

Гъалибчийрин жергеяра Кеферпата- н Осетиядин, Башкириядин, Татарстандин, Крымдин, Волгограддин, Ставрополдин, Ас- трахандин... векиларни авай.

Ингъе гила пуд лагъай сеферда “Россия- дин башчияр” конкурсдикай малумарнава. Ана гъатта маса улквейрин агъалийривайни (55 йисан яшдилай виниз тушир) иштиракиз жеда. Анжах хъсандиз урус члал чир хъун ва регьбервал гудай кьуллугьдал вад йисуз кьва- лахунин тежриба аваз хъун, 35 йисан яшди- лай агъававайбуруз кьве йисан стаж бес я.

И конкурсдин тереф Россиядин зурба компанияри хуьзва. Абурук акатзава: РЖД, Сбербанк, Газпром нефть, Россетти, Росте- леком, Росатом, Норникель, Ростех, Лукойл, Интер РАО, Русал, НЛМК, Роснефть, Рус- гидро, Сибур, Северсталь, Роскосмос, РАН- ХиГС, ЛитРес, Телевизионная сеть RT... Абу- ру чпин патай конкурсдин гъалибчийр пре- мийралди, призралди кьейд ийида, кьвалах- ралди таъминарда.

лиз акъуддай жавабдар инсанарни кланда. Ихътин инсанрихъ Дагъустан гъамиша муьгъ- теж тир, гьикл лагъайтла, бажарагьлу пешека- рар патал физвай экономикадин саки вири хи- лер абурукай магьрум жезвай, кьвалахарни члада гъатзавай. Коррупционеррихъ галаз члугъазвай женгини хейлин чкъар азадна. Анра кьуллугьрал халис пешекарар хъун истемши- завай. РД-дин Гьукуматдин Председателдин кьуллугьдал Татарстандин экономикадин ми- нистрвиле агалкъунар аваз кьвалахзавай Ар- тем Здунов тайинарна. Кадрийрин кьитвал арадай акъудун патал Васильева Россиядин вири регионрай чпин ватандиз хкведай ашкъи авай бажарагьлу дагъустанвийриз теклифна.

Россиядин финансрин министрстводин са департаментдин руководителвиле кьвалах- завай Гъажимегамед Гьуьсейнов РД-дин Гьу- куматдин Председателдин Сад лагъай заместителдин кьуллугьдал хкана. Дагъустандин меркездин кьиле Москвадин центральный районрикай садан регьбер яз хъайи Салман Дадаев акъвазна. Тамарин майишатдиз и хиле къад йисуз кьвалахай, Москвадин лесхоздин

Чешне къачузва

Хийир ЭМИРОВ

Гъиле кьур кар кьилиз акъудун патал дуьзгьун пешекар, устад ча- расуз герек тирди виридаз чизва. Амма эхиримжи йисара чи республикада халкъдин майишатдин гзаф хилерин идарайриз, карханайриз, майишатриз чпихъ я чирвал, я ала- къун, я бажарагъ авачир ксари, са нин ятлани рухваяр, хтулар, дустар я лугъудайбуру “регьбервал” гана. Нетижда барбатвилерал, татугай- вилерал, коррупциядин дарвазар ачухунал ва халкъдин яшайишдин дережа агъуз аватунал гъана. Рес- публикадин экономика саклани ви- лик фенач. Гафар-члалар цлалцлал- бур, халкъдиз кланибур, крар лагъай- тла, - чпин хийирдихъ, нефсерихъ. Ихътин гъалари, рафтарвилери сагъ са несилдик члуру ерияр, регъятдиз пулар къазанмишунин вердишвилер кутуна, обществодизни зиян гана. Гьелбетда, яргъалди икк кьиле фин мумкин тушир.

Дагъустан Республикадин Къи- лиз Владимир Васильев атайла, ада республикадин метлеб авай кьуллугьрал тайинарунин адетар дегишарна. Къилин фикир ксари нин вуж ятла, гъадаз ваъ, адан пешекар- вилиз, чирвилериз, кар бажармишу- нин алакьуниз, хивез къачузвай ве- зифайрив намуслувилелди, жаваб- дарвилелди эгечлуниз гана. Кар алакьдай бажарагьлу ксар жагъу- рун патал “Зи Дагъустан” конкурс- ни кьиле тухвана. Адан нетижаяр- ни разивалдайбуру я.

Кадрияр хкъгъунив эгечзавай тегьер саки вири районра, шегьера сад тир. Дербент райондани. И кар мукьвара райондин къилин кьуллугьдал тайинарнавай Фуад Шихиевазни успат хъана. Админи- страциядин регьбервал гудай къу- рулушда кьуллугьар кьунвай ксари гудай дуьзгьун истемешунар ийиз эгечнамазди, цлудалай виниз кьул- лугъчийр кьвалахдилай хъфена. Абурун чкайрал ихтибар ийиз же- дай пешекарарни жагъурна клан- зава. И кар патални Ф. Шихиева Да- гъустан Республикадин Къил Вла- димир Васильеван тежрибадилай чешне къачузва.

Чаз малум хъайивал, райондин администрацияди РД-дин Къилин ва Гьукуматдин Администрация- дихъ галаз санал идарайра кьвалах- дай дуьзгьун пешекарар жагъурун патал “Зи Дагъустан - зи Дербент район” конкурс кьиле тухудайвал я. Ана хуш авай гъар садавай ишти- ракиз жеда. Конкурсдин гъалибчий- риз администрацияда, райондин майишатдин хилера кьуллугьарни теклифда.

Дербент райондихъ яшайишдин, экономикадин рекъяй йигин кама- ралди вилик фин патал зурба мум- кинвилер ава, амма абурукай икь- ван гагъда тамавилелди менфят къачузвачир. Федеральный, рес- публикадин программарик экечза- вачир. Баркаван чилер анжах маса гунал машгьул тир жавабдар ксар. Гъакьикъатдани, районда яргъал йисара агъалияр наразивилел гъиз- вай хъвадай циз, рекьериз, образо- ванидиз, культурадиз, медицинадиз талукъ месэляяр гъалзавачир. Къе ихътин татугайвилерин рехъ агал- нава. Райондин кьил хъсанвилехъ дегишвилер твадай рекьерихъ къекъезва. И кардал райондихъ, республикадихъ рикл кузвай ксар желбзава.

Виликдай тагай мумкинвилер

Ихътин гъалари республикадин экономика- диз, халкъдин яшайишдиз еке зиянар гана.

И жуьредин татугайвилер михъиз улкве- да арадал атанвай. Яргъалди икк фин - им улкведин экономика кланел аватун лагъай члал тир. Россиядин Президент Владимир Путин кар алай кьуллугьар тамардай ба- жарагьлу ксар, иллаки жегьилар вилик кута- дай вахт алукунавайди къатлана ва герек кса- риз тапшургуьарни гана. Гъа икк, “Россия - мумкинвилерин улкве” АНО (автономная некоммерческая организация) тешкилна ва адал гьузчивалдай советдин кьилени вич акъвазна. АНО-дин къилин макьсадрик акат- зава: яшайишдин дережа хкаждай шартлар тешкилул, агъалийриз чпин хуси алакьунри- кай ва пешекарвилерикай менфят къачудай мумкинвал гун, гъаклни Россияда яшайишдин хилерин менфятлувал хкажун.

Алай вахтунда “Россия - мумкинвилерин улкве” АНО-ди къад проект кардик кутунва: кьуллугьар тамардайбурун “Россиядин башчияр” конкурс, “Зун пешекар” студентрин олимпиада, “Зи сад лагъай бизнес” междуна- родный конкурс, “Россиядин гьуз-гьуьллуи” Вирироссиядин конкурс, “Профстажировки” проект, “Россиядин студентрин гатфар” фести- валь, “Жегьилри кьил кутазвай крар” грант- рин конкурс, “Абилимпикс” акъажунар, “Йисан яшайишдин лап хъсан проект” конкурс, “Йисан студент” Россиядин милли премия...

“РОССИЯДИН БАШЧИЯР” конкурс кар алайбурукай сад я. Адаз улкведин вири регионра рехъ ачухнава. 2017-2018-йисара конкурсда иштиракун патал - 426 агъур касди, 2018-2019-йисара 227 агъур касди арза- яр хкъена. Конкурсда гъалиб хъайибуруз са миллион манат гузва ва абурухъ галаз наси- гъатчийрини (улкведин гьукумдин органрин, еке карханайрин, фирмайрин, АО-рин, ида- райрин руководителар, къилин пешекарар) тежриба кьватлдай кьвалах тухузва. Къве йи- суз гъалибчийрикай 150 кас члехи кьуллугь- рал тайинарна. Абурукай къвед - губернатор- виле, къуд - федеральный министрдин замес-

Октябрь-декабрь варцара конкурсда иш- тирак ийиз кланзавайбуру регистрация ийида. 2020-йисан январь-март варцара федераль- ный 8 округда ярумчух финалдин бягьсер кьиле фида. Март-апрель варцара иштирак- чияр суперфиналдиз кьватл жеда.

И мукьвара РД-дин Къил Владимир Ва- сильев республикадин жегьилрихъ галаз гу- рьушмиш хъанай. Ана ада республикадин гьукумдин органар кадрийралди таъминару- нин жигъетдай тухузвай кьвалахдикай ихти- латна ва сифте из кьиле тухвай “Зи Дагъус- тан” конкурсдин нетижайрикайни лагъана.

РЕСПУБЛИКАДИН Къилин мад сеферда тикрар авурвал, халкъдин майишатдин гъар са хиле намуслувилелди, хуси алакьунар ишле- мишиз кьвалахдай дуьзгьун пешекарар герек тир. Дагъустанда, гъакл Кавказдани алакьунар, бажарагъ, чирвилер авай ксар гъамиша хъайи- ди я. Гъайиф хъи, чкадал кьулай шартлар, мум- кинвилер авачирвилей, гъиле кьур кар кьилиз акъудиз вугун тийидайла, надзордин, контрол- дин кьуллугъчийри алазни, алачизни кьле тва- дайла, абуру масанриз физвай. И кардал Васи- льева эхир эцигна лугъуз жеда. Кар алакьдай, бажарагьлу, намуслу, коррупциядин хума акат тавунвай ксар хкъдай конкурсар тешкилна.

“Зи Дагъустан” конкурсда дуьньядин са бязи улквейрай атайбури кваз 6000 касди иштиракна ва гъар сад вичин алакьунар къа- луриз алахъна. Конкурсда 54 касди гъалиб- вал къазанмишна, абурукай 26-даз жуьреба- жуьре министерствойра, ведомствойра кьул- лугьар ганва. Жегьил ксарикай министрарни, РД-дин Къилин ва Гьукуматдин Администра- циядин кьуллугъчийрини, ведомствойрин ру- ководителрин заместителарни, муниципали- тетрин работникарни хъанва.

Дугьриданни, жегьил кадрияр республи- кадин экономика вилик тухудай хъсан такъ- ат я. Абуру чпин карда алай аямдин техно- логияр ишлемишзава.

ЙИСАРАЛДИ гъялиз тежезвай месэлай- рал клукл гъун патал неинки савадлу планар, гъакл гъиле къазвай крар уьткъемвилелди къи-

руководителвиле зегьмет члуру Вагъаб Аб- дулгъамидова регьбервал гузва.

“ЗИ ДАГЪУСТАН” конкурсдин гъалибчий- рикай кьве гьукумдин органра кьвалахзава: РД-дин хуьрун майишатдин ва суьрсетдин министрвиле Абзагьир Гьуьсейнова, РД-дин экономикадин министрдин 1-заместителвиле Гъажи Султанова, культурадин ирс хуьнин рекъяй агентстводин руководителвиле Заира Мусаловади, жегьилрин крарин рекъяй министрдин заместителвиле Патимат Ома- ровади, предпринимателрин ва инвестици- рин агентстводин руководителдин замести- телвиле Гъажимурад Абашилова, Махачкъ- аладин 42-нумрадин юкьван школадин ди- ректорвиле Тимур Саркарова...

- Са кар адетдиз элкьезва, - лагъана В.Васильева, - Дагъустандилай кьерехда вичи кьвалахзавай чкада агалкъунар, автори- тет къазанмишай ва къилин образование къа- чуна, вичин чирвилер, бажарагъ ишлемиш тежезвай ксаризни гила хайи ватандиз вичин алакьунар, чирвилер ишлемишдай мумкин- вал гузва. Эхъ, кьве абуру Дагъустан, адан гележег патал зегьмет члугъазва.

Квез чир хъун лазим я, - давамарна рес- публикадин Къили, - “Россиядин башчияр” конкурс 3-сеферда кьиле тухузва. Жегьилри- чеб алай чка ва чпин алакьунар къалуриз таз- вай адан сергъятарни гегъенш жезва. Алай вахтунда кьуллугьар карчивилелди, гъавур- да аваз, намуслувилелди тамардай ксар кьит хъанва. Гзафбуруз чпин мумкинвилери- кай менфят къачудай шартлар авач. “Россия- дин башчияр” конкурс гъахътинбур патал лап хъсан майдан я. Чи республикадин, Россия- дин къисметдин, гележегдин къайгуда жез кланзавай гъар сада и конкурсда иштиракна, алакьунар къалуриза ва гъалибвал къазан- мишна кланда. Гъалиб хъайибурулай, зун инан- миш я, лап муракаб везифаярни алакьда.

В.Васильева гъакл жаванриз, школьник- риз “Чун Россиядин граждана я”, “Зун пе- шекар я”, “Россиядин студентрин гатфар”, “Жегьилри кьил кутазвай крар”, “Йисан сту- дент” конкурсрла, фестивалра, проекта иш- тиракуниз звер гана.

ИЛЛАКИ жегьилриз чпин чирвилер, ала- къунар, мурадар кьилиз акъуддай мумкинви- лер, грантар, субсидияр, кьвалах гун патал улккведа къадалай виниз проектар, програм- маяр кардик кутунва, жуьреба-жуьре хилерай форумар тешкилзава. Абурун арада вири улъ- кведин жегьилри хушдаказ иштиракзавай “Ма- шук”, “Каспий”, “Селигер”, “Таврида”, “БалтАр- тек”, “Байкал”, “Амур” ва масабурни ава. Гьуку- матди гъевечи ва юкьван бизнесдал машгьул- буруз, хуси кар ачухиз кланзавайбурузни “къацу” экв ачухнава. Виликдай хъиз, контрол- дин, надзордин, къайдаяр хуьдай органрин кьуллугъчийрини абуру алазни алачиз ахтар- мишзамач, кьлевера твазвач. Макьсад сад я: намуслувилелди кьвалахун, жуваз, общество- диз хийирлу кардал машгьул хъун, законсуз крариз рехъ тагун, вахт-вахтунда налогар гун. Икк хъайила, вун инжилу ийидай садни жедач.

Ришветбазриз - лянет!

Абдулафис ИСМАИЛОВ

(Эвел - 37-38, 41-42-нумрайра)

Квелди кутьягъ хъанай и вакъиа? Му-сикбатралди: фялейрикай 28 кас гуьлле гуникди телеф хъана, суддин кьарардалди 7 кас гуьлледиз акьудна, 100 касдилай гзафбур яргал йисаралди дустагъна.

(Гзафбурун рикелай алатнава жеди, 1992-йисуз РФ-дин Кылин военный прокуратуради Новочеркаскада гуьллеламашунин кардай Хрущевалай, КПСС-дин ЦК-дин секретарь Козловалай, Микояналай ва мад 8 кас чехи кьуллугъ-чийрилай уголовный дело кьарагъарнай. Абур кечмиш хъанвайбур тирвилзи килигна, дело агалнай).

Хрущеван девирдилай гуьгьуниз уьлкведин экономика йигин еришралди вилик физвайтлани, агъалирин дулана-жагъ, санлай яшайиш хъсан хъанвайтлани, коррупция, ришветбазвал, "припиская" вини куклушрив агакьна. Пулдихъ партбилет кьачуз жезвай. Ришвет це-хягъа жуваз кьани кьуллугъ.

Брежневан девирдин эхиримжи йисара чуьнуьхдай мумкинвилер лап гзаф хъанвай ва алакьдай гьар сада чуьнуьх-ни ийизвай. Лугъузвай хь, "чарадан затл чуьнуьхун угъривал я, гьукуматдин (карханадин, колхоздин, совхоздин) - ваъ, гунагъ туш". Мадни лугъузвай хь, "ки-

михьдай промышленностдин виликан министр Усманов, Бухара областдин ОБХСС-дин виликан начальник Музафаров гуьлледиз акьудна. Республикадин компартиядин ЦК-дин сад лагъай секретарь Усманходжаев, секретарар Салимов, Айтмуратов, Абдуллаев ва хейлин маса руководителар, Л.И. Брежневан езне Ю.М. Чурбанов дустагъа ацукьарна. Амма уьлкведа коррупциядин эхир хъанач. Бес Генсекдин езне хъайидалай кьулухъ цуд йисан кьене гьаклан подполковникдай (Ю.М. Чурбанов) генерал-полковник, СССР-дин МВД-дин министрдин сад лагъай заместитель жезвай гьалара коррупция терг ийиз жедани? Ваъ, гьелбетда.

Инал тарихдай мад са делил рикел хкиз кланзава. Зи фикирдалди, эхиримжи 100 йисан девирда 28 йисуз СССР-дин кьецепатан крарин министр хъайи А.А. Громыкодилай (адан халис фамилия - Бурмаков, миллет - урус) зурба дипломат дуьньяда маса гьич са гьукуматдихъни хъанач. Адан хва Анатолийни дипломат тир. Министрдин хкиз дерин чирвилер, дипломатвилдин чехи бажарагъ авайди виридаз аквазвай. Греция-диз советрин цийи посол тайинардайла, вири инстанцийри Анатолий Громыкодин твар кьуна, анжах министр Андрей Громыко рази хъаначир. Министрдин и жавабдар кьуллугъдал вичин хцелай маса дипломат лайихлу тирди аквазвай-

Девлетлу хьун шартл туш, рикл ми хьни жен

лиг садра, чи гьукумат гьикьван девлетлу ятла: вирида чуьнуьхзава, югъдийфди тарашзава - кутьягъ жезвач. Гьуьл я чи гьукумат кутьягъ тежедай".

Л.И. Брежнев тахтуна авайла, 14 йисуз МВД-дин министр хъайи Николай Щелоков рикел хкин. Брежнев кечмиш хъайидалай кьулухъ уьлкведин цийи регьбер Юрий Андропова Щелоков кваллахдилай алудна. Ам партиядай акьудна, женгининбур квачиз, вири награда-рикой магьрумна. Андропован теклифдалди цийи министр Виталий Федорчука МВД-дин вири органра ахтармишунар тухун буйругъна. Силисчийри шагьидвалзавайвал, Щелокова ришвет яз кьачун тийизвай затл авачир: "мерседес" автомашинарни аялрин кроватар, искусстводин жавагъирар. Адан квалериз кьуллугъиз кьунвай кьван вири инсанар МВД-дин штатдиз янавайбур тир. Гьатта причина цияр хъийидайдаз майордин чин ганвай. Гьаятар шткидайбурукайни офицерар хъанвай.

Щелокова вичин дуст, Краснодардин крайкомдин сад лагъай секретарь, КПСС-дин ЦК-дин член Медунов тахсиркарвилер далдаламишди куьмек гузвай. Краснодардин крайда коррупциядихъ, ришветчилер галаз виклегъдиз женг чуьгузвай Сочи шегьердин УВД-дин начальникин заместитель Удалов ва мад са жерге офицерар Щелокова милициядин жергейрай акьуднай.

Гьар гьикл ятлани, тахсиркарар жазадив агакьарна. Нетижда 5000 касдилай гзаф кьуллугъчийр кваллахрилай алудна, 1500 касдилай гзафбур, кар атлана, дустагъа ацукьарна.

Мад са мисал. Узбекистандин "памбагдин кар". Республикада памбаг гьасилунин ва гьялуни хиле пул тарашунриз талукъ яз тухвай суддинни силисдин кваллах 10 йисалай гзаф вахтунда давам хъана. Муаллимдин, инженердин мажбар 100-120 манат тирла, коррупционердин квалерай 4-5 миллион манат, па-чагъдин девирдин кьизилдин пулар, гьич фикирдизни текъведий кьван кьизилар жагъанай. 800 уголовный дело кьарагъарна, 4000 касдилай гзаф тахсиркарар дустагъа ацукьарна. Республикадин памбаг

та? Эхиримжи 20-25 йисан чи уьмуьрдай ихътин са мисал кьванни гьиз жедани?

Чи цийи тарихдай маса мисалар гьиз жеда. Са кьвед-пуд йис идалай вилик ришветар кьачунай рекорд полковник Захарченкоди эцигна: саки 9 млрд. манат. Гила ада "ял азава". Дустагъа "юр-гьунвал алудзавай" виликан полковникдин рекорд алай йисан сентябрдиз маса лап жегьил полковникди - Кирилл Черкалина дарбадагъна: 12 млрд. манат! Са КамАЗ-ни са ЗИЛ машин ацлай чуьнуьхнавай, тарашнавай пулар.

Ша гила чун коррупциядин, ришветчилерин жуьрейрин тлебит, абурухъ галаз женгинин нетижалувал акун патал мад са кьве мисалдиз килигна.

2008-йисуз Германиядин президент Кристиан Вульфа вичиз яшайишдин квалер маса кьачун патал вичин дуст миллионердай йиса 4% ставка аваз 500 агъур евро кредит кьачуна. А чьавуз госу-дарстводи и жуьредин кредитдин кьимет - йисан ставка 4,6% тайинарнавай, яни 0,6% багъа яз. Ахпа, 2011-йисуз Вульфа вичин хизан патал "Ауди" компаниядиз цийи моделдин автомашин виликамаз заказ гана (виликамаз пул гана заказар авур машин са кьадар ужуз акваззавайди я). ФРГ-дин президентдиз пул са тлимил кьенят ийиз клан хъанай. Амма и моделдин машина, тайинарнавай кьайдадин бинедаллаз муьштеридиз акьудна маса гуниз са йисалай гьазур жезвай. Вульф хизандиз гьурметун яз, ам машиндал вил алаз акваз тавурай лагъана, адав компанияди гьа и моделдин цийи автомашин пулсуз прокатда вугана. И крайкай прессадиз хабар хъана. СМИ-ри суалар гузва: "Вучиз и хизандив машин пулсуз арендада вуганвайди я? Вучиз и хизандиз кредит 0,6% ужуз ганвайди я?" Им коррупция я, им мад са вучатлани я лугъуз кьал акьудна. Вульф сечкичийрин вилай аватна. Ам отставкадиз финиз мажбур хъана. Вульфаз кредит гайи банк государстводинди ваъ, адан дуст миллионердин кьилдин хсусият тирди, "Ауди" компаниядин иесиярни кьилдин ксар тирди садани гьисаба кьазвачир.

(Кьатл ама)

Веревирдер

Муаллимдиз дамах герек яни?

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

Ихътин суал зал и мукьвара хейлин газетрай, телеканалрайни гьалтна. Месела, "Литературная Россия" газетдин 12-сентябрдиз акъатнавай нумрада "Форменное безобразие" кьил ганвай макъала (автор - Иван Коротков), "Российская газета" газетда 19-сентябрдиз акъатнавай 210-нумрада "И думать о красе ногтей" кьил ганвай макъала (автор - Руслан Мельников) ва масабур келайла, ахътин фикрар кьватл хъана хь, на лугъуди кьенин аямда чахъ чехи меркезрани, яргал хуьрерани аялриз тарс-чирвал, тербия гузвай я хъсан мектебар, я хъсан муаллимар, я келзавай аяларни амач. Мектебра келзавай аялриз сад хътин форма-партал герек яни, тушни лугъуз, гьужетариз гзаф йисар я. "Перестройщикри", общество чукурайди хьиз, советрин мектебдин дибарни, руьгъни кваз чукурна.

Виликрай пионеррин тешикат тир авайди. Гила "пионер" твар усал лакабдиз элкъурнава. Адан чкадал ван тежедай твар амач. Рангарни вили, кьацу, лацу, цару хъанва. Яру рангни бязи чкайра хуьзма.

Амма аялрин мектебдин форма-партал, вирибуруз гьа сад хътин парчадикай гурчегдиз хкатна, цванвайбур (гадайризни, рушаризни) санани амайди хьиз туш. Низ вуч хуш ятла, бязи рушари, цийи сусари хьиз, бязибуру, "фотомоделри" хьиз, гадайри, гьурчез физвай авчийри хьиз ва икл мадни маса те-гьерра алуькьзава. Парталрай агьваллудини, кьуш квайдини, са бубат кьил хуьзвайдини авай тахъана туш. Кьуш квайбуруз кесибди авай класдизни физ кланзамач. Икк аялзамаз чи общество пайи-паяр жезва, кьлизва. Чехи хъайила, ибур сад хъжеда жал?..

Девлет гьиле гьатнавай чи девирдин бязи "агъайри" чпин веледар кьилдин мектебрис, кьецепатан уьлквейризни акьудзава...

Амма чун чи уьлкведа "гражданвилдин общество" арадал атуникай, яни вирида сад хьиз фагьум-фикирзавай, са идеядихъ, мурад-метлебдихъ санал физвай, вирибур "барбар" тир шартлара авай уьмуьр яратмишуникай рахазва. Жеда жал и чаз аквазвай шартлара ахътин садвал?

Ватандашвал парабуруз вуч гаф ятла ерли чидач. Ахътин чирвал чи шоколади, вузди, колледжди гузмайди хьиз туш. Фу незвай чка "ватан" я лугъузва. "Ватан хуь" хътин ибарани са аскерризни полицейскийриз хасди хьиз жезва.

Ватан келай башламиш жезвайди ятла, махунайни чирзамач. Лугъузмач а мани...

Ихътин шартлара келзавай аялриз сад хътин парталар, яржар, лишанар бажагъат жеда. Гьужетарни гьавилай кьалин я. Нетижар садани кьазмач.

Гила муаллимдин парталрикай, алуькун-рикай, дамахрикай рахан. Дугьриданни, мектебда тарс, аялриз чирвал, тербия гузвай касди вич чешне хьун, вичиз яб гун, инанмишвал арадал гьун патал гьикл алуькун, вучтин безекрикай менфят кьачун, гьикл кьиле тухун лазим ятла?

Эгер муаллим - дишегъли класдиз кьадарсуз куьруь булушка ("мини юбка"), кьадарсуз дар шалварар, хуру ачухнавай перемар (кофтаяр), дуьньяда авай кьван рангарни кремар вичин чинал алтадна, кьилин чарарикайни са затл авуна, тик дабанрал аллаз мектебдиз гьахьайтла, аялри ам гьикл кьабулдатла? Гьилин тупларихъни са цуд жуьре кьашарни, заклаларни вегьейтла, япарихъни - гьахътин чехи уьнуьгар?.. Циркиниз фин бажагъат герек жедай аялриз.

Ахътин мумкинвал авани чи муаллимрихъ лугъуда куьне. Дугьриданни, парабурухъ а мумкинвал авач. Аваз хъайитлани, муаллим вири месэлайра муаллим яз амукьун

герек тушни? Вуч тербия гуда "фотомоделди" ва я манекенди хьиз вич чьагурнавайда?.. Алай вахтунда чи итимар-муаллимар мектебдиз кьезвай тегьерарни кьил акъат тийирбур хъанва. Парабурук чуруяр акатнава, кьилерални кьелеяр атанва. "Мискиндиз физва жал?" - лугъуда вуна.

Хуьрера зал, вичин мал-кьара хуьзвай цурай экъечлайвалди, кьвачерал гьа кьацлай чекме-калуш, кьуьнерал самун, векин ругькьални аламаз, мектебдиз гьерекатзавай итимар пара гьалтна. Аранда, салаз яд гана, гьа салан партал, кьвачин кьацлай кьапарни (резиндин хахулар) аламаз, пер са патахъ эцигна, мектебдиз чукурзавайбурни гьалтна...

Са бязибуруз 3-4 юькуз чуру твадай, алай перемдиз уьтуь ядай мажални жезвай хьиз туш...

Тарс хъсандиз кьиле фин мумкин ятла ихътин "зегьметчи" муаллимдин?..

Маса жуьре аламатарни акурди я. Физкультурадин муаллим, адетдин костюмар алаз, туьтуьна галстукни аваз, тарсуниз фена, аялар майдандал туп гваз акьудна, вич яр-гьалай килигда.

Музыкадин муаллим музыкадин са алатни гьачиз класда аквада.

Гьа саягъа шикилрин, черченидин муаллимарни, художникриз ухшар туширбур, гьалтуни кьеквай лугъузва?

Куьрелди, гьар са предметдиз вичин хас лишанар, ярашугъар ава. Абурукай ни гьикл менфят кьачузва? Муаллимдин кьаш-кьамат, адан ми хьивал, руьгъдин кьакьанвал, чирвилерин артуханвал кьалурзавайбур тахъайтла, жедани ахътиндахъ агалкьунар?..

"Гьилин кикериз ранг ягъун герек яни итимдиз?" И суал "Российская газета"-да аялрин диде-бубайри эцигнавай. Дугьриданни, гьилерин ми хьивили, кикерин гьалди, чинин квалубри, вилерин ми хьивили муаллимдин парталрикай гзаф таъсирзавайди я аялриз. Мумкин я са гьихътин ятла азарри бизарзавай касди (итимди) кикер яргъи авун, абуруз лак (шир) ягъун герек кьезва жеди. Амма тарсуна и чьавузни аялрин фикир кикерини рангарни тухун тавун лазим я эхир.

За кьатлузвайвал, уьмуьрдайни аквазвайвал, муаллимриз, аялриз хьиз, вирибуруз сад хътин парталар хьун мумкин кар туш. Истемишунни, заз чиз, дуьз кьведач.

Амма гьа авай партал ми хьидакъа, кьайдадик кваз алуькун, адетдин гурчегвал вуч ятла хуьн - ибур, заз чиз, тербия гун ва жуваз-ни гьурмет хьун патал лап герек крар я.

Зи рикел Миграгъиз гьеле алатай асирдин 50-60-йисара са десте урус дишегъли-яр-муаллимар атай вахт кьезва. Хуьруьн чкада а чьавуз кьилин чларар ачухна кьекьведиди са дишегълини гьалтачир. Урус рушари гьа сифте йикъалай чкадин адетриз хас партал алуькнай. Маса кьа гьурметсузвал арадал кьезвай...

Итимрал а чьавуз аскервилей хкведайла алай военный партал аламай. Маса партал я кьачудай, я алуькдай кьуват авачир. Садани а муаллимар айибдачир, дамахдай абурун кьаш-кьаматрал!

Аялрикай сад-кьведан кьвачел чекме-калуш алаз аквадай. Цийи шаламар гьатайла, руьгъ цавув агакьдай. Махсус формадикай рахун рикелни кьведачир. Амма вирида келзавай, чирвал кьачузвай... Пионеррин галстук гьар садан гарданда, комсомолдин значок хурудал хьун вирибуруз сад хьиз кьабулнавай кьанун тир. И карди аялар тербияламиш-ни ийизвай...

Махсус партал анжах государстводин кьаюмвилек квай интернатрани аялрин квалера алуькзавай. Яваш-яваш а шартлар чи хизанривни агакьнай...

За кьатлузвайвал, ихътин садвилдин лишанар гилани арадал хкайтла, мектебдин кваллахдиз абуру бажагъат манивалда. Эхъ, чун чинайни, парталралдини, ниятралдини, краралдини гурчег хьун лазим я. Камаллу писатель А.П.Чехован и гафарихъ вири девирра сад хътин метлеб авайдал шак алач...

Мердали ЖАЛИЛОВ

(Эвел - 37-41, 43-нумрайра)

Мани, мах, миф...

Чав агакнавай члехи эсердин поэтика, ам туклуур хьун кьетленди, вичел клеветай фикир желбзавайди я. Дугъри я, ктабда эпос эгечлуникай ва 20 паюникай ибаратди яз ганватлани, клелдайла аквада хьи, ада чи халкьдин фольклордиз хас тир саки вири жанраяр гьатнава, санлай битав са имарат, члехи ядигар арадал гьанва. Маса гафаралди лагьайтла, ам гафарив хранвай члехи чешнедин куьгъне гам-халича хьиз я. Гьакьван ам нехислу я, мана-метлебдивни ацанва.

Винелай килигайла, эпос кьуд цларцин куллетрикай туклуурнавай **маньяр** хьиз аквазва. ИкI кьимет гун ягьалмишвал я. Келайла аквада хьи, гьа кьуд цларарани чпин кьенепатан алем-шикил, алакьайрин ажайибвал ава. Эпос регьятдиз клелиз хьун - им чун адан гьавурдани гьакьван регьятдиз аквазва лагьай члал туш. Я акьван регьятдизни ам туклуурнавайди туш... Санлай ада члалан сарраф эсерар туклуурин карда чи халкьдихъ кьадим тарих ва гьакьван еке устадвални авайди субутзава. Ингье са шумуд мисал:

*Шалбуз дагъди кьил винизна,
Муьшкьюр лацу хьурай лугьуз.
Шалбуз дагъди кьил агьузна,
Муьшкьюр къацу хьурай лугьуз.*

Акурнай гьа сад хьтин гафар я. Амма халкьди и гафара чи кьадим чилин дагъдикайни арандикай ибарат тир шикил тунихъ галаз сад хьиз, еке философия-

"Ирид йикъан мензил", "ирид рекьин хел", "ирид гьава квалерин", "ирид сефер югъ", "ирид сефер йиф хьана", "ирид гьил авай аждагъан", "ирид стха", "ирид фур", "ирид тур", - аку садра "ирид" уьлчме шумуд сеферда клелиз жезватла!

"Ирид", лезгийрин хьиз, дуьньядин маса халкьарин махаризни хас, вични дегъ девиррай, инсанри ирид чилер, ирид цавар, ирид жуьре ранг авайди гьисабзавай чаварай атанвай рекем я. И кардини чи эпос кьадимлуди тирди субутзава.

Эпосда махариз хас "сандух михьи кьизилдин", "кьил амай кьван уьмуьрда", "виш зурнечи", "виш далдамчи", "яхцлур ашукъ", "вад юкI алай гьуьлягъар", "крчар алай шейтанар", "яхцлур гьил", "агъзур кьегьал" ва икI мадни маса ибараярни бес кьадарда гьалтзава. Шак алачиз, и карди эпос махариз мукьва ийизва. Махариз хас агьвалатарни хейлин ава. Эпосдин сад лагьай пай "Са пад яру ич" акьалтлай хьсан махарикай сад я. Башламишни гьакI ийизва:

*Ирид йис тир Цуьквер
Гьасрет чуьгъаз баладихъ.
Ирид йис тир Дагъларан
Хиял кьуьгъаз баладив.*

Гьа ихьтин шартлара, инсанриз хабарни авачиз, Кас-Буба майдандиз кьезва. Кас-Буба анжах лезгийрин махариз хас игит я, адакай эпосдин игитни хьанва:

*Хьуьрез-хьуьрез мугьманди
Гьебе патав агудна.
Ада анай пад яру
Члехи са ич агудна.*

(кьуьзуь касдин рухвайрихъ кьекьез) махариз хас агьвалатар я. Ина ишлемишнавай композициядин туклуур хьунни - пуд хва пуд рекем элячлун, гьарда вичин саягда девлет жагъурун, клевера гьатун - ибурни халкьдин махара гьалтзавай художественный алат, амал я. "Ирид" хьиз, "пуд" рекемни дуьньядин халкьарин махарани гзаф гьалтзава. Манийрани а рекем ("и дуьньядал жедай пуд югъ..." халкьди еке устадвиледи ишлемишзава. Эпосда ам гьалтун дуьшуьшдин кар туш. Хейлин акьажунарни, женгерни эпосда пуд сеферда тикрар жезвайди гьиссна кланда...

* * *

Мах авай чкада **миф** хьун, яни чан алачир затлар чан алайбур хьиз рахун, абуруз гьуцариз хьиз гьуьрметун, эпосдин хейлин агьвалатра гьалтзава. Месела, Дагъларани Цуьквераз аял - хва хьайила, Кас-Бубади мани лугьузза:

*Ам Шагь дагъ кьван зурбади,
Кьати гар хьиз йиш хьуй!
Мармард кьван кьван заланди,
Цлун ялав хьиз кьизгьин хьуй!..*

Манида тарифзавай гьар са кьамат (Шагь дагъ, кьати гар, мармард кьван, гьуьлуьн лепяр, цлун ялав) мифриз хасбур я. Инсанди а кьуватрихъ инанмишвалзава. Гилани чи мулкара инсанри инанмишвалзавай, чпихъ аламатдин сирер авайди яз гьисабзавай кьванер, рагар, булахар, тарар тлимил гьалтзавач.

Эпосдин "Шарвилидин тахсир" паюна суьгьбетзавай кьуьзуь бубадин пуд хциз девлетар, берекатар бул авай накьвар, уьлквейар ахварай акунни мифдиз хас мисал я.

“Шарвили” эпосда

Жанрайрин кьетленвилер

дин манани тунва. Дагъни аран сад я, санал ала. Вуч дагъдив гватла, арандивни, арандив вуч гватла, дагъдивни гва; сад галачиз, масад фикирдиз гьун мумкин туш.

И фикир клелзавайдагъ таъсирлудакъ агакьарун патал манида сад-садаз кьарши гафарикай (антитезадикай) менфят кьачунва: Шалбуз дагъ - Муьшкьюр, виниз - агъуз, лацу - къацу. Яни мишекъатвални гентвал, къакьанвални аскланвал, шадвални пашманвал гьамиша санал ала. Асирна дагъвийр гьа и саягда - дагъдай арандиз эвчлчиз, вахт атайла, арандай дагъдиз хьфиз, яшамаш хьайиди тушни?

Маса мани кьачун:

*Дагъдин суракъ хабар яхъ
Вацла авай селдивай.
Кас-Бубадин маньяр -
Вичин хайи элдивай.*

Инани сад-садаз кьаншар кьаматар (дагъ - Кас-Буба, сел - эл) кардик кутунва. Вацлус сел - гурлувал, кьуват, гьайбат дагъди гузвайди хьиз, элдиз кьуват, гьайбат, виликди фидай мумкинвал Кас-Буба хьтин руьгьдин гьайбат, намусдин паквал авай рухвайри гузвайди я. Идалайни алава, вацлус сел къабулдайди хьиз, элди Кас-Бубадин камалдив ацлай маньяр къабулзава. А манийрихъ селдин кьуват ава!

Гьанвай тлимил мисалрини эпосдин гьар са бенд, бейт члехи устадвиледи, художественный члалан еке мумкинвилер кардик кутуналди теснифнавайди субутзава.

Эпосдин гзаф цларара гьа сад хьтин келимаяр тикрар жезва. Им халкьдин манийринни махарин асул кьетленвал я. И кардини эпос халкьдин хурун эсер тирди субутзава. Ам хьин хьувур ксарни а кьетленвал хвенва.

* * *

Шарвили эпосда **махариз** хас гзаф агьвалатар гьалтзава, махариз хас члалан ибараярни гьакьван кардик кутунва.

*Зунни куьн хьиз веледдин
Дидардин цлу кайид я.
И дагълариз яру ич
За куьн патал гьайид я.*

*АтлутI а ич юкьвалай,
Неъ кьведани иердиз.
Элкьведа ам батинда
Велед жедай бегьердиз...*

Ингье мах. Вични, тарихра гьатнавайвал, чилел инсанар - Адамни Гьава арадал гьайидалай инихъ туклуурнавайди. Инсаният арадал атуни себепкар гьа пад яру ич яз гьисабзава. Яни, эпосди тистикьарзавайвал, чи халкьдихъни гьакьван еке тарих ава. Лезги члала гилани амай Адам, Адем, Атем, Этем, Гьатем, Итим, Гьава, Гьавизат, Афисат, Хафсат ва ихьтин маса тварарини чи кьадим-виликай лугьузвачни!

Пад яру ич тлуьни Дагъларани Цуьквераз махарик жедай хьтин хва гана!

*Са каликай ацай нек
Садра хьвадай аялди.
Бицли гьилив чуькьвена,
Кака хадай аялди...*

Ам йикьаралди ваъ, сятралди члехи хьана.

*Са йис хьанвай Шарвили
Са итим кьван къакьан тир.
Адаз санал ацукьун,
Динжвал авун таклан тир.*

Гьа икI члехи хьайи аялдикай аждагьанарни, суьгьурчярни, вагьши гьайванарни, дагълар, вацлар, гьуьлерни, гьар жуьре ягьи душманарни вичиз муьтлуьгъардай пагьливан хьана. Халкьдиз адакай панагъ, пачагъ, арха хьун мах ваъ, гьакьикьатдай атанвай фикир-хиял я.

Махариз хас агьвалатар эпосдин маса паярани гьалтзава. "Шарвилидин тахсир" паюна пуд хва квачна, абурун суракьда авай бубади авунвай суьгьбетни, адакай кьулухъ Шарвилиди вичин рекеьра алуднавай кьван четинвилерни

"Муркларин вилаятда" пай саки тамамвилелди мифрикай ибарат я.

*Кеферпата мурклади
Кьунвай са гьуьл ава, хва.
Гьуьлуьн шинел гимияр
Гьазур хьана ала, хва...*

Инсанри гьуьлуьхъ галаз ийизвай рафтарни - дуьньядин а кьил аватла чириз клан хьун, живедихъ, мурклядихъ галаз женгер чуьгун - мифриз артух мукьва я.

*Кьве тлуб туна япара,
Гьарайна Шарвилиди,
Ругна мурклар, кьаябар.
Кьарагьна Шарвилиди.
Сел авахьна дерейрай,
Вацлар хьана кламара.
Турфан катна яргъариз,
Акурди хьиз ахварай...*

Гьелбетда, эпический эсерда **драмадизни, гьикаятдизни**, вакьайрикай галай-галайвал суьгьбет авунизни артух чка жеда. И карни "Шарвили" эпосдиз хас я. Месела, "Цийи дуст" паюна кьуьзуь бубадин пуд хци, девлетар чуьнуьхна, чпин арада пайиз тежезвайдакай авунвай суьгьбет айгьамдин новелла хьиз клелиз жезва. Шарвилиди а девлет вичин иесидивни гьа зарафатдин кьайдада ахакаьарна.

Девлет пайиз тежезвай стхайрин вилик Шарвилиди шартI эцигна: ада, пуд клал кьачуна, пуд патяхъ гадарна. Ни фад вичин кьван-квал хжайтла, члехи пай гьадаз жеда лагьана. Гадайри гьарда санихъ, кьванер хкиз, гьерекатна. Шарвилиди и арада чувалда авай девлет вичин иесидив - кьуьзуь бубадив вахкана, вафасуз рухваря русвагьна...

Аквазва хьи, "Шарвили", вичин туклуур хьунал гьалтайлани, кьетлен эсер я. Ада гзаф жанраяр сад ийизва, чазни гзаф терефрин чирвилер гузва.

(КьатI ама)

Малла Эглер (1855-1934-й.)

Чи патав редакциядиз и йикьара илимрин кандидат, ДГУ-дин профессор, литературовед, чи рикI алай муаллим **Гьажи Гьуьсейнович ГАШАРОВ** атанвай. Адав вичин гьиле алатай асирдин 60-йисара гьат хьувур ахцегьви жерягъ, шаир ва Советрин девирда Ахцегьа халкьдин образованидин кар гуьнгьуна тунал машгул хьайи просветитель **Малла ЭГЛЕРАН** са хейлин эсерарни гвай.

И шаирдикай бязи делилар ва адан са шумуд шиирни чна цуд йис идалай вилик (2009-йис) "Лезги газетда" чап авурди я. Амма жуьреба-жуьре инсанрин гилерай гьат хьувур вири эсерар я гилан гьарфаралди кьхьин хьийиз(абур авторди араб гьарфаралди - аджамдалди кьхьенвай), я газетда, я масанрани раиж хьийиз агакьнавачир. Мадни са кар: алимди кьейдзавайвал, Эглеран вири ирс гилани тамамвилелди я кватлиз, я винел ахкьудиз хьанвач.

Литературадин илим ва чи руьгьдин тарих чирун патал яргьал девиррай чав агакьзавай ихьтин шагьидвилерихъ члехи метлеб авайдал шак алач. Малла Эглер вичин девирдин (XIX асирдин эхир - XX асирдин эвел) лап савадлу векилрикай сад хьана. Ада Ахцегьа Ахцегь Мирзе Алидин медресада, гьуьгуьнлай Юкьван Азиядин члехи меркезра араб, фарс, туьрк члалар, дуьмдуьз илимар, жерягьвиллин сирер чирна. Гьа са вахтунда вичиз дериндай таъсирай вакьайрикай шиирарни теснифна. Абурай чаз шаир феий рекьер, адан руьгьдин кьамат ва девирдин хейлин алакьаярни чир жезва. Гьар са шиир вахтунин шагьид хьиз я.

Уьмуьрдин члехи пай ватандивай яргьара акьатай шаирди хайи ерийривай вич кьакьуднач, гьа яргьарайни багьрийриз чарар-шиирар рахкуриз хьана. Абуру вири ватан клан хьунин, инсандин кьанажагьлувал, савадлувал хуьнин, кланидаз вафалувиллин, девирдин кьуьруькарни чуьруькар негъ авунин гьиссерив ацанва.

Кьхьинин устадвиллин жигьетдай чеб лап вини дережадинбур туштлани, абуру чаз а девирдин инсанрин руьгьдин кьамат чируниз екедаказ куьмекзава.

Алим Гьажи Гьуьсейнович Гашарован кьвалахдизни гьуьрмет авун яз, чна чи гьиле гьатнавай дафтаррикай менфят кьачузза, Малла Эглеран эсерар клелзавайбурув ахакаьарзава.

Кланидаз

Гьар вун рикел атай кьван шез акьатзава зун, Кана, кумач зак зи ухшар, инанмиш хьухъ вун. Инсаф яни, зун ви рикел садрани татун? Им кар яни, тушни килиг, чан зи гуьзел яр.

Шумуд гьафте, шумуд йисар, шумуд физ аям, Яр, вун паталд тлимил хьанач зи риклевай гьам. Аманат яз хьухъ на ви кьве агакьай шамам, Нахуш яз, вахъ вил гала зи, чан зи гуьзел яр.

Кефи пузгун хьанамазди, иштягъ ийир затI Валай гьейри садахъни жеч, жагьидай туш мад, Са куьнихъни са члавузни жедач ахьтин дад, Заз кланиди гьа гьам тушни, чан зи гуьзел яр.

Вуна айру фикир-хиял, аман, ийимир, Лугьуз клани гаф аватла, лагъ, кьене тамир, Дяве тахъуй чи арада, жизви хьел кьемир, Гьавая гьам гумир на заз, чан зи гуьзел яр.

Адет яз, сес хьайила яр алай синелай, Ахьтин сес багъа жеда жуван вилелай. Инанмиш жез, къаз тахъуй гьа вуна кьилелай, Шумудни сад гьакI яд хьана, чан зи гуьзел яр.

Шумуд сада гьакI кьакьудна кланибур, дустар. Ваз малум я, рикел хкваш виликан йикьар. Гила гьинихъ алатнава даим аквар яр, Ви майил бес масанаван, чан зи гуьзел яр?

Авачиртла, тлая гила накьан килигун, Жафа тушни, вафасуз яз, винай килигун. Мецел кьведач ваз лайихсуз усал гекьигун, Зун рахадач маса мецая, чан зи гуьзел яр.

Лазим я зун кунуг, чуру зав сир гуматла, Куьгьне валчагъ, кьула кутаз са еб аматла, А гьуьрметар зи рикелай нагагъ фенватла, Ахпа лагъ заз, эй вафасуз, чан зи гуьзел яр.

Вун вафасуз хьайи члавуз, кьвал кьваз зи винел, За вуч авун лазим жедай, акI тирла анал? Зун айибмир, ви кьапудал фад хьиз татунал. Элпери туьгьмет ида чаз, чан зи гуьзел яр.

Кварчагъ дередиз - багъа савкъат

1

устар, карчи Мегамедгъаиб Исаагаеваз чухсагул малумарна, адаз твар кхъенвай сят багъишна.

Шад мярекатдал республикадин кхиле авай ксарин тварунихъай РД-дин физический культурадин ва спортдин министр М.Мегамедова дередин агъалийриз лишанлу вакъиа тебрикна, меценат ва общественный деятель Имам Яралиеваз и объект эцигна ишлемишиз вахкунай сагърай лагъана.

- Им гъаклан спорткомплекс туш. Инив кас рикл гваз, хайи чилихъ авай чехи кланивал къалуруналди эгечнава. И карди адан халис ватанпересвиликай, жумартлувиликай, хайи халкъдихъ авай кланивиликай лугъзува. Къуй и хъсанвал, жумартвал, виш сеферра артух хъхъана, чи меценатдив вичивни ахгакърай! Спортдин гуьрчег имаратди жегъилриз алакьунар къалурдай, чпин устадвал хкаждай еке мумкинвилер гузва. Чи спортсменрин, къилди къачуртла, боксёррин вилик гъалибвилдин куклушрихъ гьерекатдай цийи рекьер ачух жезва. Чна, чи нубатдай яз, ихътин къени крар къилиз акъудунин карда куьмекар гуда, - къейдна министрди.

Гуьгъунлай мярекатдал Умар Кремлев, Гъаиб Аллагвердиев ва масабурни рахана. Тебрикдин гафарихъ галаз санал абуру спорткомплекс эцигай И.Яралиеваз сагърай лагъана.

Гъ.Аллагвердиева Сулейман-Стальский районда бокс вилик тухун ва машгурун патал вичелай алакьдай вири жуьредин куьмекар гун хиве къуна. Цийи спорткомплексдин важиблувиликай рахадайла, У.Кремлева къейд авурвал, и объектди санлай гзаф инсанар спортдал ва физический культурадал машгул хъуниз куьмекада. Къилиз акъудун лазим тир къвалахдал гъалтайла, ам Дагъустандин спортдин виридалайни хъсанбурун жергеда ава.

Мярекатдиз рекъе тунвай Къурушрин хуьрун векил Гъажи Гъажиева Гъаиб Аллагвердиеваз карачаевский жинсинин балкан багъишна.

Цийи спорткомплекс ачухунин лишан тир лент атун еке гуьрметдивди Нариман Абдулмуталибовал, Умар Кремлевал, Мегамед Мегамедовал ва Гъаиб Аллагвердиевал тапшурмишна.

Гуьгъунлай мярекатдин иштиракчияр спортдин комплексида яратмишнавай къулайвилерихъ галаз таниш хъана. Гъаиб Аллагвердиева абуруз спортзалар къалурна, анра лагъайтла, жегъилар чпин гъунарар къалурунив эгечнавай. Спортдин комплексдин дарамат - спортдинни гимнастикадин майданар, тренажёррин зал, медкабинет, душевояр, тренерар патал блок, санузелар... ва лазим маса чкаяр алай аямдин вири истемешунриз жаваб гудайвал тамамвилелди тадаракламишнава.

Шад мярекат концертдин еке программадалди, къватл хъанвайбурун гуьгъулар мадни хкажуналди акъалтйна.

“Лезги газетдин” 100 йисан къаршидиз Стхаяр - мухбирар

Нариман КЪАРИБОВ

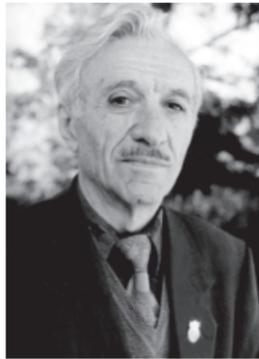
Чи халкъ чаз виридаз гзаф истеклу ва масан тир “Лезги газетдин” виш йисан къаршидиз физва. Риклерик шадвал кутадай ва вичихъ лап чехи метлеб авай вакъиа я им. Уьлкведин уьмуьрда, сиясатдин гъар гъи шартлара хъайитлани халкъдиз, адан яшайишдиз, гъалгъвалдиз мукъва, жемиятдин терефдар яз, баркаллу рехъ фенвай ва гилани и рехъ уьтквемвилелди давамарзавай чи багъри газет Дагъустандин милли изданийрин жергеда лап хъсанбурукай сад хъуник редакциядин къуллугъчийрихъ галаз санал адан умудлу даяхар, “япарни вилер” тир мухбирини чпин зегъметдин лайихлу пайни кутуна ва кутазава.

Жуван и макъалада аз чеб гзаф йисара таниш тир, мукъувай чизвай къве мухбирдикай - стхаяр тир **Багъиш** ва **Эдуард БАГЪИШЕВРИКАЙ** суьгъбетиз кланзава - “Лезги газетдин” юбилейдихъ галаз алакьалу яз им кутугай, лазим кар яз аквазва аз. Ери-бине Дагъузпара райондин Къаракуьре хуьрай тир и къве стхадини чпин уьмуьрдин хейлин йисара, метлебу макъалаяр кхъиз, милли газетдихъ галаз сих алакьа хвена (Багъиш Маллаевич чи арада амач, вичиз Аллагъди рагъметрай), Эдуарда, вичин 80 йисалайни алатнавай яшаризни килиз тавуна, гилани хуьзва.

Докузпара райондин баркаллу рухвайрикай сад тир Багъиш Маллаевич Багъишев гзаф савадлу, кар алакьдай тешкилатчи яз неинки хайи районда, гъакл Къиблепатан вири Дагъустандани, иллаки къадим Дербентда, машгур хъана, адан твар гилани эгдин межерал алама. Тешкиллувилдин жигъетдай бажарагълувал ва алакьунар авай Багъиш Маллаевича хейлин йисара хайи райондин комсомолриз регъбервал гана (ВЛКСМ-дин райкомдин 1-секретарь яз), райисполкомда жа-

вабдар къуллугъдал хъана. Вичихъ яратмишунрин барадайни алакьунар авай ада гуьгъунин йисара Докъузпара райондин “Социализмдин пайдах” газетдин редакторвилени бегъерлуздакь къвалахна.

Рагъметлу Малла бубадин хизан Дербентдиз куьч хъана, ина цийи ери-бине кутурлани, Багъиш Багъишева мухбирвилдин, журналиствилдин кеспи давамарна - сифтедай шегъердин “Коммунизмдин

Багъиш Багъишев

Эдуард Багъишев

пайдах” газетдин редактордин заместителвиле, ахпа и газетдин редакторвиле къвалахна.

Къейдна кланда хъи, вичин баркаллу ва итижлу уьмуьрдин эхиримжи йисаралди Багъиш Маллаевича “Лезги газетдихъ” галазнихъ алакьа хвена. Адан макъалаяр, очеркар, зарисовкаяр авачир газетдин нумра тек-бир жедай.

Б.Багъишеваз печатдин хиле гзаф йисарин баркаллу зегъметдай Дагъустан Республикадин ва Россиядин Федерациядин культурадин лайихлу работнивилдин твар гана.

Вичихъ уьмуьрда, яшайишда, гъа жергедай яз яратмишунрани, гзаф терефрин бажарагъ, алакьунар хун инсан патал бахтлувал я. Гъа ихътин бахтлувилдин сагъиб зазни вич багъри кас хъиз хъайи Багъиш Багъишеви тир. Заривилин, драматургвилдинни бажарагъ авай адан къелемдикай са шумуд ктаб, лезги ва урус халкъарин дуствилекай суьгъбетзавай пьесаяр (“Духтур Тавриз”, “Дагълара амуькьай рикл”, “Есирар” хкатнава. Абуру лезги театрди сегънеламишна.

Дербент шегъердин газетдин редакцияда гъакьисагъвилелди къвалахай йисара Багъиш Багъишева журналиствилдин пеше, вичин тежриба гзаф жегъилризни чирна, кланарна. Шегъердин ва Дербент райондин газетрин редакцияра къенин юкьузни къвалахзавай Ариф Гуьсейинов, Татьяна Мусаидова, Тофик Мирзеханов, Наида Баширова ва са жерге маса журналистар гъа ихътинбурукай я.

- Багъиш Маллаевичан журналиствилдин тарсар, адан тежриба къвалахда, пешедин рекъай зун патал халис мектеб хъана, - чехи гуьрметдалди рикел хкизва “Дербентские новости” газетдин гилан редактор Наида Башировади. - Рагъмет хуьрай вичиз!

Багъиш Маллаевичан гъевчи стха, твар-ван авай актер, Дагъустандин халкъдин артист Эдуард Багъишеви “Лезги газетдин” активный мухбиррикай сад я.

Ада вичин чехи стхадин кар агалкъунралди давамарзава.

Эдуард Багъишев макъалайрин, гъевчи гыкаяйрин, юморескайрин тематика девлетлуди я. Ада гзафни-гзаф пешедин рекъайни вичин дустар тир актеррикай метлебу очеркар кхъизва, абуру “Лезги газетдин” чинриз акъатзава.

Тежрибалу мухбир Эдуард Багъишевач очеркрин игитар неинки лезги, гъакл Дербентда авай табасаранрин, азербайжанрин ва татрин театрин актерарни я. Гъавилай адаз гъа коллективрани еке гуьрмет ава.

Яшар 84-дав агакънаватлани, Эдуард Маллаевич рикл алай мухбирвилдин къвалахдивай къерех хъанвач. “Лезги газетдиз” хъиз, ада “Дербент”, “Дербентские новости”, ва “Дербентские известия” газетризи макъалаяр, очеркар кхъизва, и кардал шадвални ийизва.

Зани, Эдуард Багъишевахъ элкъвена, ик! лугъзува: вахъ клубанвал, генани яргъи уьмуьр, мухбирвилени мадни агалкъунар хуьрай, зи дуст, юлдаш ва къелемдаш!

Конференция

Умудлувал къалурна

Гъажи КЪАЗИЕВ,
“Къурушрин сес” газетдин къилин редактордин
заместитель

25-октябрдиз Махачкъала шегъерда, Расул Гъамзатован тварунихъ галай Милли библиотекада А.А.Тахо-Годидин тварунихъ галай Дагъустандин педагогикадин илимдинни ахтармишунрин институтдин милли литературайрин сектор арадал атайдалай инихъ 40 йис тамам хъуниз талуькарнавай Вирироссиядин илимдинни тежрибадин “Филологическая наука и школа: диалог и сотрудничество” темадай конференция кхиле тухвана. (Адакай и нумрада хабар ганва)

И конференцияда иштиракун патал Хасавюрт райондин РУО-дин патай векилар яз Костек хуьрун юкван школадин къумукъ члалани литературадин тежрибалу муаллим С.Г.Атавова ва Къурушрин хуьрун 1-нумрадин юкван школадин лезги члалани литературадин муаллим, и цларарин автор рекъе тунвай. Зи докладни эхиримжи йисара саки рикелай алатнавай аялрин куьгъне къугъунрикай тир.

Муаллимири, гъа жергедай яз зани конференциядай члал алай месэлайриз къимет гун, куьмекадай рекьер къалурун вилив хуьзвай.

Авайвал лугъун, докладчийри неинки и институтдин

ва адан милли литературайрин сектордин тарихдикай, агалкъунрикай суьгъбетна, гъакл хейлин татугайвилерни, гъализ тежезвай, чебни институтдилай аслу тушиз, месэлаярни раижна. Чун гъавурда акъурвал, институтди къвалахзава, амма илимдин ахтармишунар, методикадин теклифар, гъайиф хъи, чарарал аламукъзава. Ктабар акъудзамач чина. Вири крар Москвада абуру къабулунилай, ана пулдин такъатар жагъунилай аслу жезва...

Бес милли члалар, литератураяр чирунин, хуьнин, виликди тухунин крар гъик! къилиз акъудда? Школадиз, муаллимдиз ва аялриз ни куьмекада?

Конференциядал чпин докладар гваз эгечнава рахай алимри алай вахтунда милли школайра милли члаларизни литературайриз ганвай сяттерин къадаррикай, авачир ктабрикай, абуру авай гъаларикай, чи республикадин Халкъдин Собранидин депутатри, бязи чиновникри школайриз, муаллимдиз са акъван фикир тагузвайдакайни, истемешзавай къван вижесуз чарарикайни, лап агъуз тир мажибрикайни ва маса кимивилерикайни лагъана, гележегда хъайитлани гъалар хъсанвилерихъ дегиш хъунихъ умудлувал къалурна.

Квалахдив эгечнава

Амина МУСЛИМОВА

Дагъустанда тамамвилелди ахтармишнавай, яни сортунин гъакъикъивал, ам гъасилунин къетгенвилер чирнавай ва къимет ганвай емишрин къелемрин къадар 60 процентдин гзаф хъанва. Кылди къачуртла, алай вахтунда тамамвилелди ахтармишнавай ичерин къелемар арадал гъунин кваллах башламыш хъанва, хабар гузва "Россельхозцентр" ФГБУ-дин РД-да авай филиалдин пресс-кьуллугъди.

Багъманчивал Дагъустандин хуьруьн майишатдин адетдин хел я, республикадин экономика патал адан важиблувал гекъигиз тежедай къван екеди я лагъайтла жеда. Мисал яз, алатай асирдин 80-йисара республикадин багъларин майданри 65 агъзур гектар чилер къунвай. Ида лагъайтла, консервиярдай промышленность йигинвилелди вилик тухудай мумкинвал ганай. Республикада гъавадин шартлар багъманчивилин хел гегенш майданра виликди тухун патал къулайбур я. Иллаки хъсан мумкинвилер и жигъетдай къиблепатан Дагъустанда ва са жерге дагълух районра ава. Анра, тимиш харжияр авуналди, емишрин виниз тир бегъерар къватлиз жезва.

Алатай йисуз республикадин багъманчийри 21,2 агъзур гектар майданрай емишрин бегъер къватлна - са гектардай 83,7 центнер, санлай къачурла, 180 агъзур тонн. Багълари къунвай майданрин умуми къадар 28,4 агъзур гектардиз барабар я. Абурукай 2,5 агъзур гектар фад бегъердал къведай жуьрединбур я. Ихътин багълариз эхиримжи йисара республикада къетген фикир гузва. Рикел хкин, идалай вилик йисара фад бегъердал къведай жуьредин багълар кутун патал къелемар къунши республикайрай маса къачуниз мажбур жезвай. Ик, анжах 2018-йисуз къунши республикайрай Дагъустандиз 421 агъзур къелем гъана. Гъа са вахтунда региондин питомникра гъасилнавай анжах 181 агъзур къелемдиз махсус сертификатар ганвай.

Эхиримжи са шумуд йисуз "Россельхозцентр" ФГБУ-дин РД-да авай филиалдин пешекарри-апробаторри республикадин къелемлухрин (питомник) иесийрихъ галаз фад бегъердал къведай багълар кутун патал къелемар гъасилунин игътияж авайдан гъакъиндай гъавурда твадай кваллах тухванай.

Емишрин культураар тамамвилелди ахтармишунин кваллахдин нетижаяр къуналди къейдзавайвал, республикада къелемлухри, сифте сеферда яз, фад бегъердал къведай жуьредин багълар кутаз жедай ичин къелемар (М-9 ва ММ-106) гъасилиз башламышнава.

Хуьруьн майишатдин суьрсет гъасилзавайбурун арзаирин бинедаллаз, республикадин 5 районда емишрин ва хвехверин культурайрин 24 сортунин къелемар, санлай къачурла, 433 000 къелем (2018-йисан къадардила 58 процентдин гзаф) тамамвилелди ахтармишнава.

Къейд ийин, багъ кутадайла, хъязавай емишрин сорт кылди къачур и ва я маса чкадин гъавадин ва накъвадин шартларив къадайди хъун гзаф важиблу я. Ахтармишнавай вири сортар чи республикадин тлебиатдин шартларив къадайбур я.

Гъакъни хабар гузайвал, 2019-йисан сифте кылерилай башламышна, "Россельхозцентр" ФГБУ-дин РД-да авай филиалдин пешекарри хуьруьн майишатдин тайинвал авай 1,2 миллион гектар чилер ахтармишнава.

Месэладикай филиалдин кыл Мегъамед Гъажимегъамедован иштираквал аваз тухвай гегенш заседанидал малумарна.

Ик, хуьруьн майишатдин 460 агъзур гектар чилер цилер, маса зиянкарар, техилдик, майвайрик, ципицрик акатдай азарар аватла чирун патал ахтармишнава.

Идалайни гъейри, тахминан 310 агъзур гектардин чилел набататар зиянкар гъашаратрикай ва азаррикай хуьниз талукъ серенжемар кыле тухванва.

Филиалди, заседанидал хабар гайивал, цадай техилдин тумар авай гъални ахтармишнава.

Уьмуьр бегъерлуди ийиз...

Хазран КЪАСУМОВ

Сулейман-Стаьский райондин кыл Нариман Абдулмуталибова Къасумхуьрелай тир зегъметдин ветеран, Зегъметдин Яру Пайдахдин ордендин сагъиб Велимет КЕРИМОВАВ "Сулейман-Стаьский райондин вилик лайихлувилерай" гъурметдин знакшад гълара вахкана (шикилда).

Секин кылихрин, сабурлу, камаллу инсан тир Велимет халу гъар сеферда Къасумхуьруьн майдандал ва я рекъе-куьнеда гълтайла, зи рикел Майрудин Бабаханован ширдин царар къведа:

Регъуь жемир клусни рехи кылихъай, Ам акьулдин лишан я. Эгер вунни рехи ятла, Шалбуз хъыз, Вунни гъам къван къакъан я.

Вичин уьмуьрдин пеше хъайи шофервилекай, чилив къадирлувилелди эгечлуникай, уьмуьрдин игътияж тир зегъметдикай, хийирлу крарикай В. Керимов ашкъидивди рахада. Вич заз мукъувай хъсандиз таниш тир 20-25 йисан къене и кас заз садрани наразивилин, масадак хкъадай, шел-хвалдин гафар рахана ван хъайиди туш.

В. Керимоваз зегъметдин дад, чилин къадир фад, гъеле жаван яз чир хъана.

- Нисиналди школада жедай, нисиналай данайрив, калерив фидай, диде-бубадиз колхоздин чуьлдин кваллахра кумекар гудай, - лугъузва къе, вичин уьмуьрдин жаван йисар рикел хкиз, зегъметдин ветеранди.

Гъа йисара хуьрера механизатор-виле кеспи лап гереки тир. Трактордин, автомашиндин, комбайндин рулдихъ ацукъна, зегъмет члугъузвай, хуьруьн майишат вилик тухузвай,

рехъ-хвал туькьуззавай ксариз хуьрера еке гъурметни авай.

- Райондин военкоматдай рекъе тур за 1955-йисуз шофервиле курсар куьтягна, - давамарзава ихтилат В. Керимова. - Адалай гъуьгъуьниз за и пешедиз саки 40 йис бахшна.

Витебск шегъерда армиядин жергеяра къуллугъдайла, В. Керимова 3 йисуз частунин командирдин машиндин шофервал авуна. Армиядай хтай жегилди и кеспи райондин заготскотда давамарна.

1964-йисуз Къасумхуьруьн "Рычал-су" заводдин директор М.Ш. Шабанова техникадал ва зегъметдал рикел алай Велиметаз и карханадиз кваллахал атун теклифна. Имни дуьшуьшдин кар тушир: гъа йисара ана акьудзавай продукциядин чехи пай Советрин Союздин яргъал шегъерриз рекъе твазвай. Гъавилай парар дашмишун патал хъсан пешекарар - шоферар гереказвай.

В. Керимова и заводдихъ галаз 27 йисуз вичин къисмет алакълу авуна. И йисара ада "ЗИС", "ЗИЛ", "Прага" машинрал кваллахна. Заводдиз цийиз хкай "КамАЗ" машинни Велиметал ихтибарна. "Рычал-су" заводдин продукция дашмишиз, ада Москва, Тула, Казань, Тольятти, Краснодар, Баку, Ростов ва маса шегъеррин

рекъер-мензилар са шумудра атлана, гъанрай заводдиз ва райондин маса карханайриз герек шейэр хкана.

Гъакъисагъвилелди кваллахунихъ галаз санал В. Керимова заводдин ва райондин общественный уьмуьрдани активвилелди иштиракна. Ик, 16 йисуз адакай заводдин партийный тешкилатрин секретарь, къе сеферда райсоветдин ва са шумудра Къасумхуьруьн советдин депутат, райондин партконференцийрин делегат хъана.

Производстводин квенкълечи В. Керимоваз 1972-йисуз райисполкомдин ва 1981-йисуз РСФСР-дин недай-хъвадай шейэрин министерстводин патай "Жигули" маркадин машинара гана.

Саки 40 йисуз производствода шофервиле кваллах авур, 30 йисуз вичин шкил райондин Гъурметдин доскада хъайи Велимет Керимован гъакъисагъ зегъмет гъакъни Зегъметдин Баркалладин 3-дережадин орден, Октябрдин революциядин 90 йисан, "Зегъметдин ветеран" медалар, 20-дав агакна грамотаяр, "Коммунистический зегъметдин зарбачи", "Соцсоревнованида гъалиб хъайиди" значар, гзаф къадар къиметлу пишкешар гуналди къейдна.

В. Керимов уьмуьрдин баркаллу рехъ фенва. И рехъ ада давамарни ийизва. Велимет халу хътин инсанри чпин гъакъисагъ зегъметдалди, инсанвиле ерийралди, ацукъунинкъарагъунин дуьзгъун къанажагъдалди амайбуруз чешне къалурзава, уьмуьр бегъерлуди ийизва.

- Къе яшар са къадар хъайила, за жуван феи уьмуьрдиз хъыз, хайиди тир хуьруьн, райондин алатай вахтаризни вил вегъезва, - лугъузва В. Керимова. - Гъам Къасумхуьруьхъ, гъамни санлай райондихъ чехи ва баркаллу тарих авай. И кардал за шадвал, дамахин ийизва.

"Яшамин хъухъ, там"

Мегъамед МЕГЪАМЕДГЪАЖИЕВ

Самурдин тамун экология дуьзгъун гълда хъун неинки тлебиатда жезвай, гъакъ инсандин гъерекатрихъ галазнихъ сихдаказ алакълу я.

Надир чка тир Самурдин тамун мулкунал федеральный метлебдин объектара ала: жуьреба-жуьре балугъри куьр вегъезвай ва я балугъар туьретмиш жезвай вилер, тама къуьд акьудзавай ва санай масаниз физвай нуькери мукар ийизвай, гъакъни вагъши гъайванар яшамин жезвай чкаяр.

Тамарин майишатдин рекъяй Комитетдин председателдин везифаяр тамамарзавай Вагъаб Абдулгъамидова вичиз тешпигъди авачир тлебиатдин

и пиле месэляар гъялуниз къетгендикъет гузва. Тамухъанрин фикир идарадин руководстводи асул гъисабдай цаяр къуниз акси ва санитариядин жигъетдай хатасузвили кваллахриз гузва.

Самурдин тамун паркуна гъар йисуз цаяр къазвай цудралди чкаяр малум жезва. Чехи пай дуьшуьшра абур инсанрин дикъетсузвал, къайгъусузвал себеб яз арадал къеззва.

Ик, ял ягъун патал тамуз къезвай инсанар чпи кутур цаяр туьхуьр тавуна хъфизва. Эгер виликамаз серенжемар къабул тавуртла, къурай векейрилай цай тараривни агакьун мумкин я. Цаяр къунин хаталувал авай чкаяр виликамаз жагъурун патал тама патрулрин кумекдалди ахтармишунин къайда кардик кутунва.

Алай вахтунда тамара цай къунихъ галаз женг "Дагестанский лесопожарный центр" ГАУ-дин къуллугъчийри ва чкайрал алай тамухъанри (далудал вегъена, жував гъаз тухудай цай тухуьрдай алатдин ва мотопомпайрин кумекдалди) члугъ

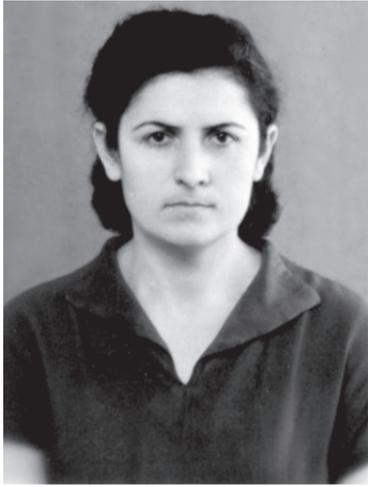
вазва. Самурдин тамун паркунин къуллугъчийри таму цаяр куьр дуьшуьшра тади серенжемар къабулун патал къарасудилай фидай муьгъни хуси къуватралди туькьурнава.

И йикъара Самурдин тамун мулкунал Вирироссиядин дережадин "Яшамин хъухъ, там" серенжем кыле тухвана. Адан сергъятра аваз, тамун паркунин 0,8 гектар майданда чулувал макъун тарарин 1500 къелем цана ва 2 гектардилай виниз майдан зирзбилдикай мишъна. Серенжемда 20-дав агакна тамухъанри ва партарив гвай хуьрерай тир гъуьруьллубуру (волонтерри) иштиракна.

Самурдин тамун сергъятра 8 хуьр авай. Ана 18 агъурдалай гзаф агъалияр яшамин жезва. Ида там сагъламарунин кваллах са къадарда четинарзава. Заказникдин мулкар чиркинарунин месэляни хъидаказ акъвазнава.

Чкадин тамухъанри таму мукъаятлуздаказ эгечлуни, къурай векейриз цаяр ягъ тавуни, ял ягъай чкайрилай зирзбил къватл хуьвунин гъакъиндай партарив гвай хуьрерин агъалирихъ галаз датлана суьгъбетар тухузва. Кълдай чкайра аялриз тамун экология

хуьниз талукъарнавай тарсар гузва. Тамун мулкунални чка-чкадал инсанриз тлебиат хуьниз звер ва жермейрикай хабар гузвай махсус тахтаар куьрсарнава. Там чи къацу жигерар я. Адав къайгъусузвилелди эгечна виже къведач.

Игътияж авайбурун къайгъуда хъана

Нариман МАМЕДОВ

Ахцегъ районди уьлкведиз машгъур хейлин инсанар гана. Дагъустандин агъалияр яшайишдин жигъетдай таъминарунин рекъяй виликан министр рагъметлу Латифа Керимовна КЕРИМОВА гъабурун жергедай я.

Л. Керимова 1920-йисан 10-ноябр-диз муаллимдин хизанда дидедиз хъана. Школада иллаки математикадал рушан рикл гзаф алай. Бубадихъ хъсан библиотека авайвилляй руша ктабар гзаф клелдай. Тафаватлудаказ 7-класс куьтягъай Латифа Буйнакскдин финанрин техникумдик экечна.

1937-йисуз Л. Керимовади Сергокъала райондин сберкасадин къилин бухгалтервиле къвалахиз башламишна. Са тлимил вахтунлай ам Двигательстрой (Каспийск) поселоқдиз рекъе туна. Ина ада 1940-йисан эхирдалди къвалахна. Адакай КПСС-дин Докъузпара райкомдин секретардин кумекчини хъана. Дяведин четин йисара Латифа Керимовади Ахцегърин РСК-дин къилин бухгалтердин къуллугъ тамарна. Ахпа ам Махачкъаладиз Гострудсберкасайрин ва госкредитрин Управленидиз къилин бухгалтервиле тайинарна. 1949-йисан эвелра адаз СССР-дин финанрин министрдин буйругъдалди "Финансрин къуллугъдин советник" лагъай твар гана.

1949-1951-йисара Ленинградда авай СССР-дин Минфиндин высший финанрин курсара клелна. Абуру куьтягъайдалай къуллугъ КПСС-дин Дагъустандин обкомдин административный ва алишверишдин финанрин органрин отделда къвалахна, гъа са вахтунда заочникаказ Вирисоюздин финанрин институтда клелна. Ада анаг, экономиствиле пеше къачуналди, 1955-йисуз куьтягъна. 1957-йисуз Л. Керимовадикай КПСС-дин Махачкъаладин горкомдин секретарь хъана. Инай ам Москвадиз КПСС-дин ЦК-дин къвалав гвай Высший партийный школадиз рекъе туна. Ам куьтягъайдалай къуллугъ, 1959-йисуз, винидихъ къхенвайвал Латифа Керимова ДАССР-дин агъалияр яшайишдин жигъетдай таъминарунин рекъяй министрвиле тайинарна.

Ана ада вичин лап хъсан ерияр тамавилелди ачухарна. Яшлугъун ва набудрин къвалер адан къетлен къайгъударвилеквай. Латифа Керимовнадилай Махачкъала ва Буйнакск шегъерра типовой цийи дараматар эцигун, амайбурун капиталнидаказ ремонт авун патал пул чара ийиз таз алакьна.

Ада ВТЭ-дин къуллугъдин патаяхъайни жаваб гузай. 60-йисарин сифте паюна колхозчияр гзаф къадарра пенсиядиз экъечиз башламишна. Идакди адан къуллугъдин сергъатар

гегъенш хъана. Гъавилляй министрстводин къилин экспертдин - республикадин ВТЭК-дин председателдин ва ВТЭ-дин къилин инспектордин къуллугъ кардик кутуна.

1961-йисуз Советрин Союздин делегациядик кваз Стамбул шегъерда агъалияр яшайишдин рекъяй таъминардай международный ассоциациядин (МАСО) 14-Генеральный ассамблеядал Л. Керимовади доклад авуна. 10 йисалай лагъайтла, ам Будапешт шегъердиз МАСО-дин Генеральный ассамблеядал феи РСФСР-дин агъалияр яшайишдин жигъетдай таъминарунин рекъяй министрстводин делегациядин къиле акъвазна. Л. Керимовади инал авур докладдиз къватл хъанвайбуру еке итиж авуна.

Латифа Керимовнади партийный органра, ДАССР-дин гъукуматда ва иллаки агъалийрин арада авай гъурмет ва авторитет мадни артух хъана. Ам Белиждин округдай 6-9-созыврин ДАССР-дин Верховный Советдин депутатвиле хъанай. И йисара поселок чир тежгедайвал дегиш хъана. Ам тамавилелди электрклимишна, куьчейра къир цана, цийи школяр, яшайишдин рекъяй къуллугъдай комбинат эцигна, цин провод тухвана. Вири и къвалахра Л. К. Керимовадин лайихлувал екеди тир. 1975-йисан залзаладилай къуллугъ Буйнакск шегъерда авай набуд аялрин къвалин дарамат чкъана ва ам ишлемиш хъийидай мумкинвал амуькна. Латифа Керимовнадин алахъунралди и идарадин цийи типовой дарамат, Махачкъала шегъерда авай къуллугъчияр патал 5 мертебадикай ибарат яшайишдин къвал эцигун патал пулдин такъатар чара авуна. Абуру 1979-йисуз ишлемишиз вахкана...

Республикадин общественный уьмуьрда активвилелди иштиракиз хъайи Л. Керимова КПСС-дин обкомдин членвиле, Махачкъаладин горсоветдин депутатвиле, Дагоблсвопрофдин членвиле хъанай. Адан гзаф йисарин зегъмет ва общественный къвалах "Знак почета", "Зегъметдин Яру Пайдахдин" орденралди, "1941-1945-йисарин Ватандин Чехи дяведа гъакъисагъ зегъметдай", "Гъакъисагъ зегъметдай", "В. И. Ленин дидедиз хъайидалай инихъ 100 йис", "Зегъметда тафаватлувиляй" медалралди, Верховный Советдин ва ДАССР-дин агъалияр яшайишдин жигъетдай таъминарунин рекъяй министрстводин гъурметдин грамотайралди къейднава. Ам "ДАССР-дин лайихлу экономист" лагъай тварцизни лайихлу хъана.

1983-йисуз Л. Керимова Москвадиз куьч хъана. Ина медицинадин илимрин кандидат, вилерин азаррин Институтдин къилин пешекар тир адан руш яшамиш жезва. Инани ада шегъердин, ветеранрин Советдин общественный уьмуьрда активвилелди иштиракзавай. Ам уьмуьрдин эхиримжи йикъалди вичин идеяриз вафалу хъана. Ада тунвай баркаллу адетар гъугъуьнин йисара хъайи министрри - Г. Гъамидовади, П. Багандовади, И. Эфендиева лайихлудаказ давамарна.

Яшайишдин къуллугъдин ветеранри Латифа Керимовнадин экуь къамат риклера хуьзва. Республикадин вилик Л. Керимовадин лайихлувилер гъисаба къуналди ва ам эбеди риклел хуьнин лишан яз, ам яшамиш хъайи къвалел махсус къул эцигун ва Махачкъаладин ветеранрин къвал адан тварунихъ ягъун лап кутугай кар жедай...

Гъахъсузвилерин къурбанд

Саид ГЪАЖИЕВ

Алатай асирдин 1930-йисара уьлкведа ва гъакл Дагъустандани, квачир тахсирар кутуна госуударстводин, обществодин, культурадин, искусстводин вишералди деятелар, алитар, муаллимар ва маса ксар суьругъндиз акъуднай, душтагъра тунай, гзафбуруз къиникъин жаза ганай. Абурук МУРТУЗАЛИЕВ Саид Агъамирзоевични ква.

Саид Муртузалиев

Саид Муртузалиев 1910-йисуз Къасумхуьрел къуллугъчидин (Куьре округдин суддин векил) хизанда дидедиз хъана. Адан диде Рейгъанат зурба алитар, тарихчи Гъасан эфенди Алкъвадарвидин руш тир.

Саида гъевечи чъавалай чирвилерихъ гъерекатна. 14 йиса авайла, ам комсомолрин жергейриз гъахъна. 1927-йисуз Къасумхуьруьн школа куьтягъайла, ада Буйнакскда рабфакада клелун давамарна. Идалай гъугъуьниз ада вичин чирвилер Дагъустандин агропедагогвиле институтда, Москвада авай миллетрин рекъяй илимдинни ахтармишунардай педагогвиле институтда артухарна. 1936-йисуз Муртузалиева Ленинграддин журналистикадин госинститутдик экечлун патал документар вугана.

Вичин са куьруь уьмуьрда Муртузалиева Къайтагъдин, Терекли-Мектебдин ва Къасумхуьруьн школайра акъалтзавай несилдиз урус чъалан ва литературадин тарсар гана. Ада "Комсомолец Дагестана" газетдани къвалахна.

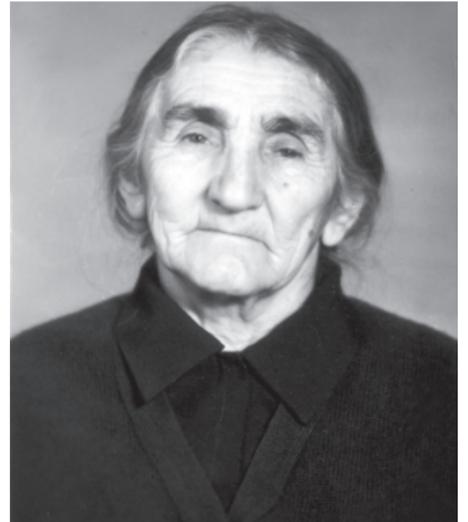
Къени, хъсан гъар са карда активвилелди иштиракиз къанзавай Муртузалиев вичин чирвилер, вердишвилер артухариз алахъна. Адан къвал жуьреба-жуьре ктабрив ацанвай. Азад вахтни ада абуру клелиз акъудзавай. Гъайиф къведай кар ам я хъи, Муртузалиеван библиотекада Советрин гъукуматдин идарайра чехи къуллугъар къиле тухвай партиядин деятелар Рыкован, Бухаринан, Зиновьеван ктабарни авай. Гъабуру себегъ яз, Саид Агъамирзоевич контрреволюционеррин жергеда, халкъдин душманрин арада туна. 1936-йисуз НКВД-дин Дагъустандин управленидин къарардалди Саид Муртузалиеваз кар атлана ва ам Магадандин областдиз акъудна. РСФСР-дин Верховный Суддин

Рейгъанат Муртузалиева

Президиумдин 1991-йисан 17-апрелдин къарардалди Муртузалиев Саидан гъакъиндай къабулай нагъахъан къарар къуватдай веъена.

Адан вах Ханумни лайихлу, виклегъ дишегъли тир. Ада хейлин йисара Къасумхуьруьн райондин азарханада старший медсестравиле къвалахна. Гъакъисагъ зегъметдай адаз "Знак Почета" орден гана. ДАССР-дин здравоохраненидин сад лагъай нарком - уьмуьрдин юлдаш

Ханум Муртузалиева

Рза Шихсаидов фад рагъметдиз фенатлани, Ханума пуд хва чехи авуна. Аскерани Атема Ватандин Чехи дяведа фашистрихъ галаз къиле феи женгера чпин чанар къурбандна. Пуд лагъай хва, и муьвара рагъметдиз феи Амри Шихсаидов (зи чехи буба) республикада ва гъакл уьлкведани твар-ван авай профессор тир.

Вахтар алатзава, амма чна нагъахъан гужарик акатай Саид Агъамирзоевич хътин рухъавар гъамиша риклел хуьн герек я.

Фан цин булах

С.-А. АБДУРАШИДОВ

Ахцегъ райондин Къакаринни Хуьруьгрин хуьруьн сергъатра авай кълама, къунширилай гъейри, яргъа авай хуьрерин инсанризни фан цин булах авайди малум тир. И цихъ чи дерейрин агъалийрин арада еке машгъурвал авай. Виликрай Хуьруьгъдин хуьруьн агъалийрини, мел-мехъер ийидайла, кварар къуьнуьхъ галай са къефле рушари, сусари, 4-5 километрдиз фена яд гваз къведай. Фан яд яргъалди хуьн патал адаз къел веъена тадай. Хуьруьгрин чехи жемьатди гад-къуьд и яд ишлемишзавай. И цел ишини тинидикай хуьтуьл ва тямлу фу жеда. И булахдин яд къенепатан органрин жувадин ва маса азарар сагъар хъийидай дарман хъиз машгъур тир.

1951-1952-йисара Дагъустандин къибле

патан хуьрера ГЭС-ар эцигзавай, гъа жергедай яз - Хуьруьгани. Анал къвалахзавай къилин инженер, урус халкъдин векил Сергей Михайлов къенепатан са гъихътин ятлани уьзуьрди бизарнавай къван. Хуьруьгъийри риклел хъизвайвал, Советрин Союзда адан къвач хкъун тавур азархана, ам таниш тахъай духтур амачир. Гъич са духтурдывайни инженердиз кумек гуз хъаначир лугъуда. Инженер Хуьруьгъиз атана, ГЭС эцигна куьтягъдалди тамам къве йисуз ада (адаз и яд гзаф хуш хъанай) анжах фан яд хъваз хъана. Инженер гзаф клева тур азар гъа и ци кварарна, сагъ хъхъана.

Гила менфятлу и фан яд ишлемишзамач. Муьвара чна цин и чешмейрал къил члугуна. Булахдал виликан абуру аламачир, ядни виликандалай тлимил хъанвай. Адал алай гъал акурла, зи ва рекъин амай юлдашрин риклер сефил хъана, - "Булах етим хъанва", - гъайифдин келимаяр акъатна чи сиверай...

Жавид Агъаевич Магъарамован - 85 йис Вилерин экв хуьзвайди

Мердали ЖАЛИЛОВ,
РФ-дин ва РД-дин культурадин
лайихлу работник

вичан гъилик чирвилер ва вердиш-вилер къачурбур я.

Жавид Агъаевич МАГЪАРА-МОВАКАИ за ктаб кхьена! ("Къепирви Жавид". Махачкъала, "Мавел". 2015-йис). Кар анал ала хьи, а касдин - чехи алимдин, духтурдин, чехи рикл авай инсандин патав зун вилерин азарди къве сеферда акъудна: 2013 ва 2015-йисара. Адакай еке куьмекни хьана! Заз экуь дунья, ракъинин нурар, цуькверин рангар ахквадай, уьмуьрдал къару-валдай, инсанрихъ галаз санал шадвалдай, жуван кхьинрин рехъни давамардай мумкинвал хуьниз себеб хьайиди гьам я!

Ж.Магъарамова яргал йисара (1964-йисалай) Москвада академик С.Н.Федорован тварунихъ галай "Вилерин микрохирургия" МНТК-да (Межотраслевой научно-технический комплекс) къвалахзава. Ина лазердин нурарин куьмекдалди вилерин залан азарар (глаукома, катаракта ва мсб.) алуддай, инсанриз экв хуьдай илимдин махсус лаборатория арадал гъана, вичи ана хирургвиле къвалахунилай гъейри, тарсарни гуз, чехи десте алимар-вилерин азаррин рекъай гъунарлу пешекарар гъазурна. Зун гъавурда акъурвал, а клиникада алай вахтунда зегьмет члугвазвай алимрин - духтуррин чехи пай Жавид Агъае-

вайла, гъелбетда, сифте нубатда чи республикадин вилерин азаррин больницадин (РОБ-дин) духтуррин (хирургар - Изумруд Аджиева ва Селимхан Селимханов) куьмекдалди, республикадин здравоохраненидин къиле авай ксарини абурун тереф хуьналди, зун Москвадиз, С.Н.Федорован тварунихъ галай клиникадиз, Магъарамов Жавид Агъаевичан твар къуна, фена. Ада къабулай те-гьер, авур куьмекар, къанажагъдин чехивал, ахлакъдин мишхивал, къвалахзавай коллективда адахъ авай гъурмет ва авторитет гьисс авурла, гъелбетда, яратмишзавай кас яз, зи къелемдикай, шумуд очерк, ахпа "Вилерикай поэма" - шиирралди кхьенвай чехи эсер хкатна. За абурун, жилдера туна, къилдин ктаб яз чапдай акъудна, савкъат яз, халкъдиз багъишна. Вичизни са шумуд экземпляр рекъе тунай.

Ктаб акъатайдалай къулухъ, зи мецелай саламдин гафар гъаз, члиз куьмек къанзавай са шумуд кас заз хъсандиз чидай лезгиар Жавид Агъаевичан патав фена. Вирибур адалай рази яз хтана...

Аферин! Баркалла ихътин рух-вайризи!

И йикъара чи чехи ватангълидин 85 йис тамам жезва. Юбилей тебрикунни, чи халкъдин патай авай гъурмет къалурунни яз, чна инал твар къунай поэмадай са члукъ гъува. Поэма, ктабда тунватлани, ма-санра чап хьайиди туш.

Гуьзчивилик ква

Рагънеда РАМАЛДАНОВА

Дагъустан Республикада авай Роспотребнадзордин Управленидин пресс-къуллугъди хабар гуьзвайвал, алай вахтунда республикада яклун ва адакай гъазурзавай недай затларин (продукциядин) ери ва хатасузвал ахтармишунин серенжемрал гуьзчивал артухарнава. Ик, пландик квачир 80 ахтармишун къиле тухванва ва и кар давамарзава.

Вири санлай 2019-йисан алатнавай варцара недай-хъвадай затларин ери ва хатасузвал ахтармишунин сергъятра аваз Дагъустандин гигиенадин ва эпидемиологиядин центради яклун ва адакай гъазурзавай недай затларин 172 проба къачуна, са шумуд рекъай (санитарно-химический, физико-химический, микробиологический) ахтармишна. Абурукай 5 дуьшуьшда як ва адакай авунвай затлар тайинарнавай нормайрив къазвачирди дуьздадал акъудна.

Ахтармишунрин нетижанда як ва адакай гъазурзавай затлар маса гунал гъалтайла (ам гъинай ятла, адан ери ва хатасузвал субутзавай) документар гвачир дуьшуьшриз талуьк яз административный жавабдарвилеиз члугунин жигъетдай 141 протокол туь-клубна. Санлай къачурла, тахминан 800 агъзур манатдин жерме-яр илитлун патал 127 къарар акъудна. Мадни 14 материал суд-диз рекъе тунва. Идалайни гъейри, лазим маркировка тахъуниз килигна, 206 кг як маса гузвай чкадилай вахчуна.

Яклун ва адакай гъазурзавай затларин хатасузвал таъмина-рунин месэляяр РД-да авай Роспотребнадзордин Управлени-дин гъар йикъан гуьзчивилик ква.

Серенжемар къабудла

23-октябрдилай 6-ноябрдалди РД-да авай Роспотребнадзордин Управленидин пешекарри емишринни салан майвайрин еридиз ва хатасузвилеиз талуьк месэляйрай меслятар гун патал "куз-вай линия" кардик кутунва. Ик, телефондин 8 (8722) 69-03-63 нумрадиз зенг авуналди, къевай къалабулух кутазавай месэляй-рикой хабар къаз жеда. Роспотребнадзордин меслятар гудай Сад тир центрадин нумра 8-800-555-49-43 (зенг - пулсузди) я.

Къилди къачуртла, меслятар агъадихъ галай месэляйриз талуькбур я:

- РФ - дин нормативно-правовой актарихъ галаз къа-дайвал, емишринни салан майвайрин еридиз, хатасузвилеиз ва абуру ишлемишунин вахтариз талуьк тлалабунар;
- емишрални салан майвайрал лазим маркировкаяр зци-гун;
- агъалийри емишарни салан майваяр дуьздаказ тлуьн (абурун къадар ва жуьреба-жуьревал);
- емишарни салан майваяр маса гун, гъа гъисабдай яз - мурклада авайбурни;
- емишарни салан майваяр дуьз хкъгъун;
- туьквенра ерисуз емишарни салан майваяр акурла, гъиниз арза гудатла ва ик мад.

Идалайни гъейри, муштерияр ва карчияр патал ГИР ЗПП портал (онлайн-ресурс) кардик ква. Ана хаталу недай шейэриз талуьк дуьшуьшар, гъакни къалп продуктар маса гуьзлай обще-питдин карханаяр дуьздадал акъудайла, вуч авун лазим ятла малу-матар ганва. Ик, туьквенда, базарда... ерисуз продукт акурла (гъалтайла), муштеридивай Роспотребнадзордин Управлени-диз чарчел кхьена ва я сайтдай хабар гуз жеда.

Гриппдиз акси рапар

Дагъустандин здравоохраненидин министерстводин пресс-къуллугъди хабар гайивал, алай йисуз республикадин 1 миллионни 370 агъзур (45 процентдилай тимил туьшиз) агъалидиз гриппдиз акси рапар ягъун пландик ква. Къенин юкъуз тахми-нан 500 агъзурдалай гъафбуруз рапар янава.

Духтурри риклел хкизвайвал, гриппдиз акси рапар ягъуни ала-тай йисарани гъалар къайдадикай хкатуни вилик пад къаз куь-мекна. Алай вахтунда ихътин рапар агъалийривай чеб яшамеш жезвай чкайрин поликлиникайра ягъиз жеда. Амма и кар азарди къил кхаждалди авунихъ еке важибувал ава.

Гриппдиз акси рапар сифте нубатда хаталувилеиз дестедик (медицинадин къуллугъчияр, муаллимар, тербиячияр, яшар 60-йисалай алатнавай, гъакни яргалди сагъариз тежжезвай азар-риктиз начагъ ксар, къвачел заланзавай дишегълияр, школайра къелзавай аялар ва масабур) акатзавайбуруз язава.

РИКІЕЛ ХКИН: къенин юкъуз вахтунда рапар ягъун гриппдин вилик пад къуни виридалайни нетижалу серенжем я. Адакай менфят къачуналди, гриппдин члугу таъсирдикай (пневмония, бронхит, синусит, отит ва маса азаррикой) хуьз жеда.

Суйгъурдин нурар

"Виридалай гъи дерт ятла
четинди? -
Веревиридиз ава Жавид секиндив.
- Свах тла хьайитла,
Ам сагъарда, акъудда...
Къил тла хьайитла,
А тлани фад алудда...
Гъил галачиз,
Къвач галачиз
Яшамеш хъун мумкин я,
Гагъ-гагъ чандин пад фида -
Гена гъиссдач четин яз...
Бирдан вилер кхажайтла?..
Йифер члулав ацахайтла?..
Рагъ тахкуртла цавал вили?..
Гъик гъиссдатла рикли, къили?..
Рангар вири кучудайтла члулавди,
Мурцарихъ вуч амуькдатла
ялавдин?..

Вилер квахъун -
Мусибат я, мусибат!..
Лап чехи дерт,
Эх тежерди, гъакъикъат...
Вилер хуьниз серфда жуван
илим за,

Ракъинин экв
Руьгъда ийиз къалин за!..
Москвада
Гельмгольцан институтда
Авалда лап чехи илим
Эквер хуьдай вилерин.
Гъаникай дава-дарман
Жезвалда гъафбуруз элперин.
Гъана завай кхаж жеда устадвал,
Гъелбетда,
Къалурайтла жува къетлен
успатвал...
* * *

Яргал я рехъ,
Куьруь я рехъ,
Низ гъикл абуру муьтлуьгъ я?
Рагъ хуьзватла,
Вири я рехъ!
Кар алайди ишигъ я!

Нур...
Гъиле къаз тежедай шей,

Акуртлани вилериз,
Гъикл къада ам?
Гъикл вердишда?
Гъикл муьтлуьгъда гъилериз?

Лазердин твар алай нурар -
Хазинаяр суйгъурдин,
А нурарихъ ава гъунар
Устадвални магъирдин.
Махарикни жеч а сирер,
Муракаб я, муракаб!
Абуру сагъар тийир хирер
Авач,
Тергда дерт, азаб...
"Махунай ваъ,
Рагъ-нехишдай
Къачуда а нурар за!
Эй инсанар!
Къез багъишда
Гъа суйгъурдин гурар за!"
Акъвазна Жавид
Ихътин чехи икъардал...
* * *

Святослав Николаевич Федоров...
МНТК "Микрохирургия" ...
Вилер
Лазердин нурарив
Сагъардай меркез...
* * *

Вилер амачирбуруз вилер хгун?
Тагайбурузни вилер гун? -
Гъинай акурди я къез?!

Жавид - Къепирви
Гъа и чехи меркезди
Вичин хва хъиз къабулна.
Тажуб хъанва Федоровни:
- Гъанва гъихътин акъул на?!
Зун рази я. Жагъана заз
Гъакъикъатдин мерд арха!..
* * *

Шумуд сенгер,
Шумуд сергъят къакъудиз,
Къекъезва дуьнья тирвал
Къве гъасрет,
Къве жуьрэт,
Мичивилин,
Буьркъувилеин
Терс чешмегар алудиз.

Физва санал
Къве гъейрат,
Китай,
Вьетнам,
Сан-Марино,
Эмиратар -
Шумуд вилаят авуна къвачик!
Виринрани
Экуьн симер
Рикляй-рикиз,
Къвалляй-къвализ
Члугуна керчек...
* * *

- Вилерин ишигъ - вирибуруз!
- Гъетерин тешпигъ - вирибуруз!
- Рекъер ачух я дирибуруз!
- Риклер ачух я сейлибуруз!..
* * *

Планета экуь жезва,
Мичлер квахъиз муртариз.
Муьтлуьгъ жезва баятлухар
Экуьвилеин шартлариз...
* * *

Гъайиф!..
Святослав
Садлагъана къакъатна.
Цававайди,
Лувар хана, аватна...
Амма кар,
Амма меркез вилерин
Тунва эллериз!
Тунва несилриз!
Дерт дуьгъумиз,
Парар залан къезилриз,
Тунва девлет,
Къачуз тежер къезилрихъ...
* * *

Жавида,
Махунин хва Прима хъиз,
Тебиатдин члал чидай,
Шарвилеин неведи хъиз,
Гъар са дертни гъал чидай,
Дустунин рехъ давамзава!
Давамзава,
Чир тавуна усалвал!
Аршда хуьзва савадлувал,
Саламатвал,
Адлувал,
Кутан тийиз фашалвал...
* * *

Студентар - практикада

Чи газетдин 28, 32-нумрайра редакциядиз алатай гатуз практикадиз атай ДГУ-дин филологиядин факультетдин урус ва Дагъустандин члаларин отделенида келзавай студентрин чарар чаннавай.

И сеферда чна абуру чни хкянавай пешедикай - дидед члалани литературадин муаллимвилин зегьметдин метлебувликай ийизвай веревирдер чатзава. Чна шадвалзавайди а кар я хьи, жегьилриз хайи лезги члал чизва, адал ашукъ я, гъевес-лудаказ риклин гьиссериз майдан гузва. Яратмишдай рубъгъ квай жегьилар чи гележег я.

М.ЖАЛИЛОВ, практикадин руководитель

Зи пеше - зи кысмет...

Умрият РАГЪИМОВА

Намерддин пеше я табун,
Вичиз вавай затлалабун...

Инсанди уьмуьрда ги пеше хкязаватла, гьадахъ еке важиблувал ава лагайтла жеда. Пеше хкягун - им жуван гележег, яни кысмет хкягун я. Гьаниз килигна, и кардив жезмай къван дикъетдивди, фагъум-фикирна ва гьар са патахъай алцумна, эгечлун меслятава пешедал рикл алай ксари.

Пешегар писбур аваиди туш, лугъузва мисалда. Кланзавайди гьар са касди пеше вичин риклин эмирдалди хкягун я. Рикл алай пеше-ди инсандин рубъгъдин муьгътежвални таъминарда, адахъ кваллахда агалкъунарни жеда.

За пеше жуван хушуналди хкянаваиди я. Лезги члалан ва литературадин тарс гайи муаллим Тагъирбегова Расмиядин чирвилерин зигинди заз гзаф таъсирнай. Сифте яз и рехъ заз кьалурайдини гьам я.

Лезги члал зи халкъдин рубъгъ я. Вири члаларин арада заз багъа тир са къаш ава: лезги члал. Жегьил шаир Марсель Рзаеван "Лезги члал" шиирда ик лугъузва:

Дидед члал - вун дидени я, ватанни,
Мугъ авуна, уьмуьр физвай маканни.

Зи риклиз пара хуш я, вири университетрикай хкяна, келиз экечинавай чка ДГУ-дин филологиядин факультетдин урус ва Дагъустандин члаларин отделение хьунал. Зун садрани пашман жедач а кардал. Зи рикл хайи члалахъ кузва! Гъавилай зун чирвал къачунин, хьсандиз келунин кардал гзаф машгул я. Къачунвай чирвилер ва тербия къвезвай несилдиз гун жуван везифа яз гьисабзава...

Эльнара ГЪАЖИЛАЕВА

Гъевчи члалавай заз муаллимвилин пеше гзаф кландай. Къугъунарни "тарсар гунихъ" галаз алаквалу тир. Ик зун ДГУ-дин филологиядин факультетдик экечина. Хайи мектебда гайи тарсар гележегда кваллахун патал тлимил я. Университетда чирвал чаз тивар-ван авай бажарагълу алимри гузва. Ина заз дидед ва урус члаларин грамматика, литература дериндай чирзава. Мектебда атун тавур маса миллетрин шаиррин, писателрин эсеррихъ галазани танишарзава. Члалан уьмуьр гьуьл хьиз дерин тирдан гъавурда зун гила акъазва.

Гьар йисуз чи университетда жуьреба-жуьре практикарни кьиле фена. Месела, фольклордай практикада чаз халкъдин арада кланвай мецин гуьрчег маньяр, махар, мисалар, диалектрай лезги хуьрера гьихътин нугъатар аватла ва абурун арада авай тафават чир хъана. Гележегда, университет куьтягъна, мектебда тарсар гуда. Зи вилик экуь рехъ ква...

Жемиля РИЗАЕВА

Геле хайи Испикрин юкван мектебда келзавай йисара зи мурад гележегда жувак ай муаллим хьун тир. 2016-йисуз за башламышна жуван мураддикъ агакъун патал сифте камар веъез. ДГУ-дин филологиядин факультетдин урус ва Дагъустандин члаларин отделенидиз гьахьна.

Вирироссиядин олимпиадада гъалиб хьунин нетижада зун имтигъанар авачиз вуздиз къабулнай. Алай вахтунда за 4-курсунна клелзава.

Къейдна кланда хьи, университетда кваллахзавай, чал зегьмет чуьгъузвай муаллимар вири чпихъ кандидатвилин, доцентвилин, докторвилин, профессорвилин тиварар авай пешекарар я. Мисал яз, Гъажи Гьуьсейнович Гашаров - ДГУ-дин профессор, адан чкадал атанвай Аида Гашарова - илимрин кандидат, амай муаллимарни гьа дережадин бур я.

Алатнавай йисара зун, келунрилай гьейри, яратмишунин рекъерай са къадар дипломриз, грамотайриз, сертификатриз, чухсагъулдин чарариз лайихлу хьана.

Заз чухсагъул лугъуз кланзава сифтени-сифте зи диде-бубадиз, кьилин образование къачуз мумкинвал гайи. Мектебдани абуру зал гзаф зегьмет чуьгуна.

Зун са клусни пашман хъанач ДГУ-дин филологиядин факультет хкягуналди. Члалани литературадин муаллимвал зи пеше - зи кысмет я...

Саманта ОСМАНОВА

Ингье пуд йис пуд югъ хьиз акъатна. И йисара зун гзаф хъсан инсанрихъ галаз таниш хъана, шегъер акун, зигин хци хъана, жуваз дустар къуна. Чаз хъсан муаллимар ава, абур герек вахтунда гьамиша меслят къалурдай чешелу инсанар я.

Зун муаллимвилин пеше хкягунал пашман туш. Гъевчи члалавай и пешедал зи рикл ала. Жуван гъевчи стхадиз келиз куьмек гудай, гьадахъ галаз тарсарал алахъдай.

ДГУ-да заз маса миллетрин меденятни чир жезва, маса халкъарин инсанрихъ галазни таниш хъана. Практикадиз февила, гзаф хуьрерин инсанар, адетар чир жезва.

Заз чирвилер мадни артухариз кланзава...

Лейла ШЕРИФОВА

Студентвилин йисариз "къизилдин вахт" лугъуда. Жегьил уьмуьр къетпендаказ, азадиз, экуь рангаралди физва, яни студентвилин йисарикай инсанриз хъсан фикирар, дуствилин алакьар амуькда.

Муаллимар, абурун хъсан тарсар зи рикелей алатдач. Зал хъсан инсанарни гзаф гьалтна. Абурукай сад зи клеви дуст Эльнара я.

Келай йисара за хейлин серенжемра, конкурсура иштиракна. Гъавилай хейлин грамотайризни, дипломризни, сертификатризни лайихлу хъана.

Университетда чун жуьреба-жуьре терефрихъай виликди фена. Ина къачур тарсар уьмуьрда гьамиша герек къведа...

Амина ГЪАЖИЕВА

Мектеб агалкъунралди куьтягъна, зун Дагъустандин госуниверситетдин филологиядин факультетдик гьахьна. Пеше хкягун лап четин месэла я. Амма за а кваллах инанмишвилелди кьилиз акъудна! Филологиядин факультетдик экечина лугъуз за шадвалзава. Акъалтзавай несилриз чирвилер, тербия гун - бахт тушни бес!

Университетда клелзавайла, зун машгуур шаиррихъ, писателрихъ ва гзаф маса инсанрихъ галаз таниш хъана. Ик чирвилерин майданарни гегеншарна.

Дугъри я, ина (ДГУ-да) келун четин ва зегьмет алай кар я. Амма четинвилериз дурум гуз вердиш хъанва. Кьилинди гележегда хъсан пешекар хкятун я...

Жемиля РИЗАЕВА

Бубадиз

Алукьнава гуьзел гатфар,
Аквада ваз кье ви дустар.
Хьуьрез, шаддиз лугъуз тостар,
Мубарагда хъанвай яшар.

Къуй гьамиша ви чан сагъ яз,
Аллагъди гуй уьмуьрар ваз.
Михьи рикляй лугъузва ваз:
"Мубаракрай хайи югъ ваз!"

Пара хьурай мадни яшар,
Балайризни гурай бахтар.
Чан клубан яз, хьуй виш йисар,
Къабула на чи тебрикар.

Афгъанистанда цлун хура вун акъвазна.
Ветеранрин къуллугъда вун авазва.
Азиз буба, ви зегьметар пара я,
Сад Аллагъди сагъвал гуй ваз, чан буба.

Квалахдилай хтай секин береда
Ширин ванцел вуна зазни эвердай,
"Чан руш" лугъуз, гардан къуна, туьмердай,
Сад Аллагъди сагъвал гуй ваз, чан буба.

Ярар-дустар авазва вахъ лап пара,
Медени яз, давамзава рехъ вуна.
Пуд веледдин буба я вун чаз багъа,
Сад Аллагъди сагъвал гуй ваз, чан буба.

Чан диде

Югъди-йифди ахвар хана, диде, ви,
Лайлай ягъиз, ксурдай зун секинлиз.
Ширин рахун, назик вани хъвер мили
Алуддач за гъич рикелай, чан диде.

И дуьньядал виридалай багъади
Вун я, диде, играмиди, аладай.
Ви рикл шад яз, сагъвал гурай Аллагъди,
Зи рикл алай масан диде, чан диде.

Хатур-гъуьрмет, гъевчи-члехи вуна заз,
Рахаз-хъуьрез, чирнай гьеле тазазмаз.
Зун паталди хьуьтлуьн къайгъу гатамаз
Акваз хъанай, ширин диде, чан диде!

Умрият РАГЪИМОВА

Зи верци члал

Зи верци члал, захъ авай са берекат,
Ваз багъишда царар, тийиз гьерекат.
И дуьньядал пара халкъар алазва,
Гьар миллетдиз чпиз хас члал багъазва.

Шад я гзаф зун лезгидин тиварунал,
Дамахзава лезги гьар са гафунал.
Чаз бубайри ирс яз чи члал багъишна,
Бязибуру чи тарих гъич саймишдач.

Зи хайи члал, чал атанвай аманат,
Дидед члалахъ ава еке тир къуват.
Бес лезги члал чи риклерин зар тушни?
Ам хуьн, чирун баркалладин кар тушни?!

Играмибур, лезги члал чи девлет я,
Дамах ква зак - зун лезгидин велед я.
Зи верци члал дегишардач масадахъ,
Маса гумир члал, тефий куь квач патахъ!..

Вун галачиз

Диде, диде, чан зи диде!
Уьмуьрдин зи тан я диде.
Вун галачиз и дуьньяда
Гьар са югъ са къван я, диде!

Вун акурла, зи рикл шад я,
Чан зи азиз масан диде!
Вун такурла, зун пашман я,
Уьмуьрдин дастан я диде.

Ви гьар са гаф, багъиш авур.
Гъич рикелай алатдач зи.
Гьар са лайлай на заз авур
Ама риклин гъайбатда зи.

Вун зи риклин эквер я!
Рикни я, зи жигер я!
Вун уьмуьрдин эмбер я!
Ви тивар даим эзбер я!

Щийи тиварар

Тамила САЛМАНОВА

Рухвайриз

Куьн къведни са нур я дидед
пелевай,
Зи умуддин цирер я куьн рикелвай,
Сечме тумар зи уьмуьрдин
никелвай,

Квев пичивал агуд мийир, рухваар.

Тай жез тахъуй япар яргъи
гъайвандин,

Михьивал хуьх намусдинни
виждандин,

Веледар хуьх жуван хайи
ватандин,

Квев кичлевал агуд мийир,
рухваар.

Ахъай мийир туьхлуьр тежер
гъалатлар,

Сабур, абур хьурай квев гвай
алатар,

Кьилин макьсад тахьурай куь
манатар,

Квев нашивал агуд мийир, рухваар.

Сада-садаз куьмекни це уьмуьрда,
Дустни душман аваз ая фикирда,
Гъафил хъана, гьатиз тахъуй
суьгуьрда,

Квев гиживал агуд мийир, рухваар.

За тавакъу ийизва квез кледелай,
Дидеддин члал ракъур мийир

рикелай,

Алатмир куьн садрани дуьз
рекъелай,

Квев ичивал агуд мийир, рухваар.

Чира куьне гьар жуьредин илимар,
Спортдани ая беден лигимар,
Хкятдайвал лайих, вилегъ итимар,
Квев къуьруьвал агуд мийир,
рухваар.

Куьн вафалу хьайтла диде-бубадиз,
Пак адетриз, дагъви

къанун-къайдадиз,
Шукур гьида за гьамиша Худадиз,
Зав дарихвал агуд мийир, рухваар.

Майил мийир са члавузни
гъарамдиз,
Шалвардин цлун яхъ гьамиша
тирамдиз,

Куьн хайи хам къекъведайвал
хуррамдиз,
Зав рехивал агуд мийир, рухваар.

Такабурвал агъузмир куь килерин,
Куьн гележег - чи путарин-хилерин,
И дуьньяда - экв дидеддин вилерин,
Зав мичивал агуд мийир, рухваар.

Куьн зи рубъгъдин хчивал я, лувар я,
Гьар са йикъан шадвални я, сувар я,
Куьн акваз зун гьамиша бахтварар я,
Зав къуьзуьвал агуд мийир, рухваар.

Куьн зи рубъгъдин хчивал я, лувар я,
Гьар са йикъан шадвални я, сувар я,
Куьн акваз зун гьамиша бахтварар я,
Зав къуьзуьвал агуд мийир, рухваар.

Куьн зи рубъгъдин хчивал я, лувар я,
Гьар са йикъан шадвални я, сувар я,
Куьн акваз зун гьамиша бахтварар я,
Зав къуьзуьвал агуд мийир, рухваар.

Эминат АДИЕВА

Ама зи чанда

Эвер гайи ван къвезмач ви япариз,
Акъатна вун чавай гзаф яргъариз,
Кьисмет хъанва вун эбеди ахвариз,
Ваз женнетар кьисмет хьурай,
диде чан.

Акъатдач вун садрани чи риклерай,
Цуьквер цада ви камарин гелера,
Ваз рагъметар кими жеч чи мецерай,
Ваз женнетар кьисмет хьурай,
диде чан.

Ви гъилин чим къени ама зи чанда.
Гъикъван чи дерт хъанатлани
заланди,

Рикле хуьзва вун багъади, масанди,
Ваз женнетар кьисмет хьурай,
диде чан.

Вахтсуз чавай вун азарди къакъудна,
Вил галамаз, чав хажалат агудна,
Аллагъди вун ирид цавуз акъудрай,
Ваз женнетар кьисмет хьурай,
диде чан...

ЧУБАРУКАР

ГЪУЪРМЕТЛУ ДУСТАР! Ингье Келунрин сад лагъай четверть алатна. Вилик зулун тIамIилар - ял ядай йикъар ва гъа са вахтунда хъсан суварарни ква.

Абурукай сад Халкъарин садвиллинни меслятлувиллинди, яни ислягъвиллинди я. Гьелбетда, Октябрдин революциядин - Чехи инкгилабдин суварни чи рикIел къвезва. Ихътин лишанлу йикъари чак зегъмет чIугунин гележегдихъ инанмишвилелди финин гъиссер кутазва.

Ноябрь зулун вири мумкинвилер къуватда гъатзавай вахт я. Зулун рангарихъ садрани тикрар тежедай тавар, нехишар жеда! Эгер къвез чилин гуьзелвал, вахтарин ажайибвал чир хъана кланзаватIа, тIебиатдал вил вегъ, килига, гекъига, жуван къейдер ая! Зул чIехи художник, еке суьгъбетчи ва суьгъуьрчини тирди къвез раиж жеда. Къвез акур шикилрикай чаз кхьихъ! Шикилар чIугу! Манияр туькIуьра! Зулун аламатрин "сандухар" ачухиз алахъ...

Амир ТАГЪИРБЕГОВ - 7-кл.

Бахтлу шараг

Геж хъиз цанвай пахлайри "спелар" ахъайиз башламишна. Дидеди чаз абур хкаж жедай тIвалар акIурна кланзавайдакай лагъанвай. Гъавилляй зунни буба са юкьуз абур гъун патал тамуз фена. Чаз каникулар ганвай вахт тир.

Чун тамун къенез са акъван гъахънавачир. Чехи хъанвай тарарилляй гъейри, гъевчи кул-кусарни дуьшуьш жезвай. Иллаки чIуру шуьмягъдин тарар гзаф тир. Патахъдиз экъечIнавай, къураз эгечIнавай ва я къурай хилер атIуда лугъуз, чун, мукъуфдивди килигиз, абурин арайра къекъвезвай. ГъикI ятIани заз тIвал атIуз клан хъайила, зайифдив гъарайзавай нуькIрен шарагдин ван атана. Ван зайифди тирвилляй, ам гъинлай къвезватIа чир жезвачир. Са тIимил кисайдалай кьулухъ заз шараг вич акуна. Ам зи вилик квай къван.

Тадиз за хкажна, бегъем чIарни акъалт тавунвай ам эхцигун патал мукахъ къекъвена. Мугъа и тарце авайди за къатIанвай, амма сакIани зи вилерик акатзавачир.

Агъ, нуькIерни амалдарар тушни! Гъич фикирдизни текъведай къалин пешерин кланик, лап шуькIуь хилен къилел туькIуьрнавай мугъа заз жагъана. И карда заз диде нуькIерни куьмек гайи хъинди тир: ам, вичин жуьреда теспача хъана, ванер ийиз, тарцелай элкъвезвай.

Мука заз жагъай хътин къве шараг мад авай. Шараг эхцигдайла, диде хтай хъиз хъана, абурай ванер акъатна, сивер ахъа хъана, ахпа амалдарвилелди кисна.

ТIвалар гъана, чна акIурна. Амма нуькIрен мука зун къве сеферда вичихъ чIугун хъувуна: шарагар пудни чехи жезвай. Ахпа вуч хъхъанатIа завай лугъуз жедач. Лугъуз жедайди тек сад я: за къутармишай шарагди, вичин дидеди хъиз, зи рикIе авур мугъа къени сагъзама.

Марьям МАМЕДОВА, Марьям РАГЪИМОВА - 7-"б" кл.

Менфятлу цегъер

Бязи инсанри гила мал-къара хуьзмач. Абурухъ гелкъуьн четин аквазва. Амма чна неинки малар, гъаки гиперни хуьзва, цегъерни. Цинин каникулриз, ими авачирла, стхайриз маса къвалахар авайла, зун чи цегъер хуьз фермадал физвай. Абуру хуьн са акъван четин кар тушир. Вучиз лагъайтIа, цегъериз векъ нез гъиниз фидатIа, гъинай яд хъвадатIа, гъинал хтана ял ядатIа, хъсандиз чизвай. Кланзавайди абурал гуьзчивал авун тир.

Чи дахди, жинсинин цегъер я лугъуз, абур рикI алаз хуьзвай. Дугъриданни, абур чи патарин цегъерилляй чехини я. Алава яз, абур са къадар некни гуьза. Цегъерен нек лагъайтIа, гзаф менфятлу затI я. Вилик вахтара (гъа гилани) цегъерен нек духтурди инсанар сагъардай дарман хъиз ишлемишзава. Исаятдани бязи вахтара дидедин патав, меьки хъанвай аялдив гуз, цегъерен нек кланзавай хуьруьнвиарни къвезва. Гъич садни бушдив элкъвен хъийизвач. Вучиз лагъайтIа, дидеди цегъерен нек ва къатух холодильнигда хуьзва.

Заз чир хъайивал, неинки цегъерен нек, гъатта цегъерен пини меьки хъанвайдан далуяр тIушуниз гзаф менфятлу я. Цегъерен нек къватIна, дидеди кварни юзурзава. Алатай чIем хер-къацI сагъар хъийидай хъсан дарман хъизни ишлемишзава.

Нариман КЪАРИБОВ

Имуга - мугаяр

Югъди-йифди авахъиз,
Физ, гъуьлерик какахъиз,
Сел атайла, пагъ, вичиз,
Къерехрилай алахъиз,
Йигиндаказ фидайди,
Никни багъ дигдайди,
Гагъ куьруь, гагъ яргъи цIил
Вуч я, лагъ на, Къизилгуьл?

(Вад)

Къалурдайди чи чин чаз,
Гъайиф тирди аватна хаз,
Гъиле къурла тIарамди,
Вич лап гзаф цIалцIамди...

(IуьзIуь)

Виче залан пар аваз,
Къалин муркIар хаз,
Ленин бубад тIвар алаз,
Чилин шардив чизвайди,
Океанрай физвайди.

(гомолгI)

Рахадайла цав,
Къежириз чил, къав,
Къвадайла марф,
Лугъуз вичин "гаф",
Туьхуьз, хкахъдайди
Вуч я, лагъ, Верди?

(нанапI)

Чехи бубадизни дидедиз герек,
Къекъведайла, жедайди куьмек?

(КIелIен)

ХуьтIуьз - секин,
Гатфариз бул юргъ авайди.
Вич гъамиша чаз тир эркин
Лезги чилин юкъвавайди?

(Къулаванвал, Самур)

Талгуьз чуьл, там,
Дуьм-дуьз фенвай къуша цIар,
Вич чархарик зурзаватIан,
Эхзавайди залан пар?

(Ракъурехъ)

АцIай туп,
Къен яруди,
Винел пад цIаруди
Недайла, ширин я хуп!..

(Хан)

Рахазвайди,
Я югъ талгуьз, я гъич йиф,
Дагъдин чинай авахъзавай
Лацу киф?

(Чарар)

(КъаркIуьл)

Рамазан ВЕЛИБЕГОВ

Тапшуругъ

Чехи амалдар

Дуьньядал халкъ хъанвай алемрин арада инсан виридалайни акъуллу, амалдар, вилегъ ва къудратлу я.

Инсанди вичелай саки виш сеферда къуватлу филер, асланарни пеленгар, гамишарни балкIанар вичиз кландайвал муьтIуьгъарзава.

Гила - тапшуругъ

Инсанни, жанавурни цIегъ ва са багълама келемар дерин вацIун и пата ава.

Жанавурдиз - цIегъ, цIегърезни келемар нез кланзава. Амма инсандихъай кичIела, нез жезвач.

Инсанди абур сагъ-саламатдив вацIун атIа патаз акъудун лазим я. Жанавурни, цIегъни, келемарни, вични санал са луьткведа гъакъзавач. Са-сад акъудна кланзава.

Эгер, жанавурни цIегъ туна, инсан келемар гваз, экъечIайтIа, жанавурди цIегъ неда. ЦIегъни келемар туна, жанавур гваз экъечIайтIа, цIегъре келемар неда.

Инсан хияллу хъана, вуч авуртIа, хъсан я лугъуз. Инсандиз эхирни амал жагъана: ада цIегъни, жанавурни, келемарни саламатдив вацIун а патаз акъудна. Амма - гъикI?

Жаваб ихътинди жеда:

Жанавурни келемар туна, инсан сифте цIегъ гваз атIа патаз экъечIа. ЦIегъ атIа пата туна, ичIи луьткве гваз и патаз хкведа.

Жанавур гваз атIа патаз хъфида ва цIегъ гваз и патаз хкведа.

Келемар гваз атIа патаз хъфида ва цIегъ текдиз и пата тада.

Жанавурни келемар атIа пата туна, элкъвена и патаз хтана, цIегъ гваз хъфида.

Гъа икI инсанди вичин чIехи акъулдивди вири саламатдив вацIай акъудна.

Машгуьлат

ТуькIуьрайди - Абдул АШУРАГЪАЕВ

Аялар патал туькIуьрнавай машгуьлат ацIурунин шартI ихътинди я: шикилрин тIварарин сифте гъарфар кIуьд тIамадикай ибарат тик ва дуьз цIарара, гъар сада, тикрар тавуна, кхьихъ. Машгуьлатди аялриз туькIуьр хъанвай гъарфар (месела, **гъ, гъ, хъ...**) чирунин карда хъсан патахъай таъсирда. "Л" гъарфунин шикилда са бязи гъарфар тIамайра кхъенва. ИчIибур ацIур хъия.

1		2		3		4		5		6		7		8		9	
1						Г	ХЪ	Х									
2						К	КЪ	ГЪ									
3						ГЪ		КЪ									
4						КЪ		ХЪ									
5						Х		ХЪ									
6						КЪ		ГЪ									
7						ГЪ		КЪ									
8					Г	ХЪ		К									
9					Х	ХЪ		Г									

ХуьтIуьз - секин,
Гатфариз бул юргъ авайди.
Вич гъамиша чаз тир эркин
Лезги чилин юкъвавайди?

(Къулаванвал, Самур)

Талгуьз чуьл, там,
Дуьм-дуьз фенвай къуша цIар,
Вич чархарик зурзаватIан,
Эхзавайди залан пар?

(Ракъурехъ)

АцIай туп,
Къен яруди,
Винел пад цIаруди
Недайла, ширин я хуп!..

(Хан)

Рахазвайди,
Я югъ талгуьз, я гъич йиф,
Дагъдин чинай авахъзавай
Лацу киф?

(Чарар)

(КъаркIуьл)

Мергьяматлувал Лайхлу пай кутазава

Элликлух (общественный) чкаяр абадуник, халкьдин важиблур крар вилик тухуник чпин хушуналди кыл кутазавай ватанэглияр, кылдин тешкилатар тими авач. Шадвилелди кьейд ийиз жеда хьи, мумкинвилер авайбуру и ва я маса кардиз кьяомвал авунин, такьатар серфунин везифаяр чпин хивез кьачузва.

Лугьуда хьи, вири халкь патал ийизвай мергьяматлувилер крар несилрин риклера асирралди амуьда. Сулейман-Стальский районда яшайишдин метлеб авай крариз, агьалирин дуланажаг патал кьулайвилер тешкилуниз фикир гузвай тешкилатрикай сад "Минералар квай ятарин "Рычалсу" завод ОАО я.

Сулейман-Стальский райондин администрациядин пресс-кьуллугьди хабар гузвайвал, а заводди район абадуник кутазавай пай кьетленди я. И мукьварани, мергьяматлувилер серенжем яз, заводди райондин хуьрерин са жерге кучейра кьир цана, Кварчагьрин хуьруьз хьвадай цин турбаяр тухвана.

Заводдин кыле авайбуру Дагьустандин халкьдин шаир Стал Сулейманан квал-музей гуьнгьна хтунин кардани чехи жумартвал кьалурна. Идалайни гьейри, карханади образованидин, медениятдин, спортдин ва жегилрин жуьреба-жуьре мярекатрикни, гьа жергедай яз гьар йисуз хайи чалан месэлайриз талукьарна кыле тухузвай илимдини тежрибадин конференциядикни, "Куьредин ярар" фестивалдикни, КВН-дикни пай кутазава; дарда авайбурун гьилни кьазва.

РД-дин Кыл В. Васильева теклифай "100 мектеб" проект кылиз акьудунин сергьятра аваз, Дарклуш-Кьазмайрин, Шихидхуьруьн мектебрин дараматар цийи хьувунин кваллахризни заводди такьатар чара авуна.

Акьазвайвал, карханадин кылевайбурун кьяюмвилер куьмек себеб яз, агьалирин яшайишди талукь кар алай объектрин, мектебрин месэлар гьялиз алакьнава.

Инал чна кьейднавай кваллахрик, тестиькарзавайвал, заводдин мергьяматлувилер вири серенжемар акатзава, кылиз акьуднавай ва фикирдик квай крарин кьадар мадни гьазф я.

Чи ватанэглияр - гьар сана

Гьурмет зегьметди гьида

Кьисметди жуьреба-жуьре чкайриз, гьурбатриз акьуднавай лезгийрикай сад алай вахтунда Кьазахстандин Алма-Ата шегьерда яшамиз жезвай **Гьабил Имамеддинович ХАЛАФОВ** я.

Ам 1959-йисан 20-мартдиз Азербайжандин Кцлар шегьерда дидедиз хьана. Адан буба Имамеддин Халафов 44 йисуз тамарин майишатда техниквиле квалалах, районда вирибуруз сейли инсан тир. Гьабилан диде Гуьлуфа Халафова тувьендин заведующий яз хьана.

Гьеле 4-классда келзавай жаван яз, Гьабил зегьмет члугунив эгечина. Хизан члехиди (абур вад велед авай), диде-бубадин мажибарни гьвечибуру хьуниз килигна, мектебда тлатилар гайи вахтунда Гьабилан адан члехи стхадни консервирдай заводда квалалах ийиз хьана. Члехи классриз акьатилани, жуьреба-жуьре чкайра зегьмет члугваз, ада вичиз пек-партал кьачудай такьатар кьазанмишдай. Аял члавалай четинвилериз дурум гайи жегьилдиз зегьметдин кьадир ва дарвилех гьенвални галайди чир хьана.

Мектебда келдай йисара ам "Зарница", "Орленок" командирин капитан тир. Ада райондин, республикадин дережадин жуьреба-жуьре акьажунра, физикадайни математикадай кыле фейи олимпиадайра агалкьунралди иштиракзавай.

Мектеб куьтягьай жегьилдин вилик гележегдин пеше хьагьунин месэла акьазна. Военный хьунин гьевес авайдакь хабар хьайи дидедини вичин веледди игитвилер - Ватан хьунин - пеше хьагьунал разивал кьалурна. Имтигьанар агалкьунралди вахуналди, рикле экуь кьастар авай жегьил 1977-йисуз Азербайжан ССР-дин Верховный Советдин тваруних галай Бакудин ВОКУ-дик (Высшее общевоинское командное училище) экечна. Са тими вахтунлай ина адан шикил, лап хьсан келзавайбурун жергедик кваз, махсус стендал хьана. Гележегдин полковникди училищедин умьурда активнидаказ иштиракзавай, ам волейболдин ва гранат яргьаз гадарунин командир квай. Кьвед

лагьай курсунилай ам отделенидин командир, сержант хьана.

1981-йисуз училище агалкьунралди куьтягьай адаз батальондин командирди ана амуькун теклифна, амма Гьабил рази хьанач. Кьуллугь кылиз акьудун патал ам СВО-диз (Среднеазиатский военный округ) ракуьрна. Гуьгьунлай ада Афгьанистандин женгерани иштиракна.

1987-йисуз ам Кьазахстандин Панфилов (гила Жаркент) шегьердиз реке туна. 1997-2000-йисара Гьабил Имамеддиновича Кьазахстандин яракьлу кьуватрин военный академияда келна. Гуьгьунлай ам ана тактикадин ва оперативный искусстводин кафедрадин начальникдин кьуллугьдал тайинарна. 2004-йисалай ада келунрин ва илимдин кваллахрин рекьяй военный академиядин начальникдин заместителвиле квалалахна. Алакьунар, тежриба авай пешекар тирвилей 2013-йисуз ам штабдин начальниквиле тайинарна.

Полковникдин чинда авай Гьабил Халафов 2014-йисалай запасда авай офицер я.

Дуьньяда

Игьтияж авай пешеяр

Алай вахтунда кар алайбурукай тир инженервилерин, ширинлухар гьазурдайбурун, чатуханвилерин ва хейлин маса пешеяр гележегдани чпихь игьтияж авайбуру яз амуьда. "RT" чешме хабар гузвайвал, ихьтин фикирар зегьметдин рекьяй ВНИИ-дин (Вирироссиядин илимдинни ахтармишунрин институт) пешекарри раижнава.

Абурун делилралди, жемиятдин арада гегьеншдиз кьуллугьзавай пешекаррикни чпин пешедин жигьетдай теспача акатдай кар авач. Кылди кьачуртла, бухгалтерар, муаллимар, духтурар, ашпазар, ширинлухар чрадайбуру, барменар ва бязи маса пешекарвилер дережа авайбуру садрани квалалах авачиз амуьдач. Абурухь авай игьтияж 5-10 йисан девирда са клусни зайиф жедач. Кьит тир, гележегда чпихь еке игьтияж жедайбуру яз, ахтармишунар кыле тухвайбуру электрослесарвилерин, электромонтервилерин, биотехнологиядин затларал гуьзчивал тухудай менеджервилерин, инженер-химиквилерин пешеяр кьалурнава.

Технологиядин гьалар вилик финихь галаз алакьалу пешеярин игьтияжни артух жезва.

Цийи женгерик кыл кутадайвал я

"Сочидин икьрарал" асалу яз, куьрдерин аскерар Туркиядин сергьятрин патав гвай хатасузвилер зонадай эхкьечлун лазим я. Р.Эрдогана малумарайвал, эгер Россияди икьрарин шартлар тамамар тавуртла, Анкаради Сирияда куьрдерин кьеретриз акси яз женгинин цийи гьерекатар гатлунда. Идакай "Известия" чешме хабар гузва.

"Эгер мукьвал йикьара а зона террористрикай михьи тахьайтла, а месэла чна чи хивез кьачуда ва анаг азадунин квалалах кыле тухуда", - лагьана Эрдогана. Ада алава хьувурвал, террористрин кьеретрин гьужумурин вилик пад кьун патал Туркиядин терефди Сирияда хатасуз зона арадал гьунин кар гьиле кьунва. Эрдогана кьейдзавайвал, женгинин гьерекат себеб яз 4220 квадратный километрдин майдан авай хатасуз зона гуьзчивилик кутадай мумкинвал хьана.

Рикел хкин, 22-октябрдиз В. Путин ва Р. Эрдоган Сочи шегьерда гуьрушмиш хьанай. Анал кьве терефдини Сириядин кеферпата саналди тир гуьзчивилик квалалах кыле тухунин гьакьиндай кьарар кьабулна. 9-октябрдиз Туркияди Сирияда "Ислягьвилерин чешме" женгинин гьерекатдик кыл кутунай. Туркиядин терефди малумарнай хьи, женгинин гьерекатрин кылин макьсад Сириядай масанриз катнавайбуру элкьвена ватандиз хьун ва регионда ислягьвал таьминарун я. Алай вахтунда и гьерекатар акьазарнава.

Терефдар яз гьисабзавач

США-ди Россия вичин союзник яз гьисабзавач, амма ИГ-дихь галаз (ам Россияда кьадагьа авунва) алакьалу месэлайра кьве уьлкведин фикирар сад-садав кьурбуру хьана. Идан гьакьиндай милли хатасузвилер рекьяй США-дин президентдин куьмекчи Р. О'Брайена "NBC" телеканалдиз гайи интервьюда малумарна.

Кылди кьачуртла, Америкадин сиясатчиди кьейд авурвал, гуя ИГ-дин регьбер Абу Бакр аль-Багдади тергунин женгера кьве уьлкведин итижар сад хьана. "Россиядихь галаз чи итижар дуьз атайла, абурухь галаз санал квалалах тийидай са себебни авач", - лагьана ада. Гьа са вахтунда Трампан куьмекчиди США патал Россия кьурхулувал яз гьисабзава.

Кьейд ийин, идалай вилик Д. Трамп аль-Багдади тергун патал вичин уьлкведин махсус женгерин кьуватар машгуьл хьайидакь малумарнай. Америкадин регьберди тестиькарзавайвал, женгинин гьерекатрин нетижада 11 аял азад хьувуна, амма Америкадин гьич са аскердизни зиян хьанач. Ихьтин кардик кьун кутунай Трамп Россиядин, Сириядин, Иракдин ва Туркиядин регьберризни чухсагуьл малумарна. Кьейд авурвал, твар кьунвай уьлквейри террористрин кьеретрихь галаз женг члугваз куьмек гана.

Россиядин оборонадин министерстводи, ИГ-дин кыл гуя тергнава лугьузвай фикирдал шак гьуналди, США-дивай аль-Багдади Идлибда хьайивилин гьакьиндай шагьидвалзавай ашкара делилар раижун истимешзава.

Зегьметдин гьакьидиз талукь яз

И йикьара Госдумадиз зегьметдин гьакьидин агьа кланин кьадар (МРОТ) кьажунин гьакьиндай законопроект веревирдна. Идакай "Новости" РИА-ди хабар гузва.

Законопроектди 2020-йисан 1-январдилай зегьметдин гьакьидин агьа кланин кьадар 12130 манат яз тайинарун теклифзава. Гьа ик, исятда авай МРОТ-див (адан кьадар 11280 манат я) гьекьгайла, цийи законопроектда кьалурнавай кьадар 850 манатдин (7,5 процент) артух жезва. Законопроектдин гьавурдик кутунин чарче кьейднавайвал, ам кьабулун 3,2 миллиондиз агакьна кьуллугьчийрин мажибдин кьадар жакьдай мумкинвал гуда.

Нер бегенмиш тахьайла...

Косметикадихь галаз алакьалу "кьугьунар" себеб яз, Вьетнамда 13 йисан яшда авай рушан вилин экв квахьна. Идакай "AsiaOne" чешме хабар гузва.

Вичин нер бегенмиш тушир рушахь пластикадин операция авунин мурад фадлай авай. Диде-бубадивайни ихтияр кьачун тавуна, ам косметикадин рекьяй квалалах тухузвай салондиз фена. Рушаз вичин мурад кылиз акьудун патал пулни бес жезвачир, амма салондин сагьибди адаз бес тежезвай пул гуьгьунлай вахкудай мумкинвал гана. Раб ягьайдалай кьулухь зур сят алатайла, руш экьучун кьведдай гьалдиз атана, адан кыл ва эрчи патан вил тлар хьана. Ада вичин вилерин экв зайиф хьанвайди гьиссна. Кьалабулух акатай аялди гьасятда диде-бубадиз зенгна. Азарханадиз агакьарайла малум хьайивал, рушан вилин ивидин дамардиз гиалуруновий кислотадиз таьсирна. Духтуррин фикирдалди, хасаратвал хьайи вил гуьнгьуна хтун, адаз куьмек хьхьун намумкин я.

Чин гьазурайди - Кургуьли ФЕРЗАЛИЕВ

Кьез чидани?

Цикай делилар

- ✓ Инсандивай яд галачиз вад йикьалай вины яшамиз жедач.
- ✓ Цин жуьреяр 1500 кьван авайди яз гьисабзава.
- ✓ Эгер гьуьлуьн цин кьайивал 2 градусдив агакьайтла, ам мурклади кьада.
- ✓ Гьар йисуз 1 триллион тонн яд бугьадиз элкьвезва.

- ✓ Юкьван гьисабдалди инсанди гьар йисуз тахминан 60 тонн яд ишлемишзава.
- ✓ США-див гекьгайла, Кениядин меркезда цин кьимет 10 сеферда багьа я.
- ✓ ЮНЕСКО-дин делилралди, виридалайни михьи яд Финляндияда ава.
- ✓ Алжирда авай са вирин яд кьхинардай девитдин еринда ишлемишиз жезва.
- ✓ Медузадин бедендин 99 процент яд я.
- ✓ Эгер куьне сад хьтин кьапар кьайи ва кузвай цив ацурайтла, аяз авай чкада абурукай кузвай яд фад мурклади кьада. И делил сифте яз 1963-йисуз Танзаниядин школьник Э. Мпембади раижна.

понеделник, 4 ноября

РГВК
06.50 «Заряжайся!» 0+
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
08.05 «Заряжайся!» 0+
08.15 «Здравствуй, мир!» 0+
08.50 «Заряжайся!» 0+
08.55 Д/с «Мастер путешественный» 12+

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.
6.10 Т/с «Куприн. Поединок». (16+).
8.10 Россия от края до края. Волга.

РОССИЯ 1

08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
5.45 Х/ф «Любовь с испытательным сроком». (12+).

НТВ

5.25 Х/ф «Собачье сердце».
8.00 Сегодня.
8.20 Х/ф «Отставник». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Мелодрама «Знахарь». (16+).
9.05 Мелодрама «Ангелика - маркиза Ангелов». (Франция - Италия - Германия). (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.40 Х/ф «Солдат Иван Бровкин».
7.30 Х/ф «Любовь и немножко пломбира». (12+).

ЗВЕЗДА

6.10 Не факт!
6.45 Х/ф «Финист - Ясный Сокол».
8.20 Х/ф «Медовый месяц».

вторник, 5 ноября

РГВК
06.50 «Заряжайся!» 0+
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.25 Доброе утро.
9.55 Модный приговор.

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Шалбуздаг» (на лезгинском языке)
11:25,14.25,17.00,20.45 Вести-Дагестан

НТВ

5.10 Т/с «Версия». (16+).
6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Удачная покупка. (16+).
6.40 6 кадров. (16+).
7.15 По делам несовершеннолетних. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.05 Ералаш.
8.15 Доктор И... (16+).

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром. (12+).
8.00 Новости дня.
8.20 Не факт!

среда, 6 ноября

РГВК
06.50 «Заряжайся!» 0+
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лезгинском языке «Альфи»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.25 Доброе утро.
9.55 Модный приговор.

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Алшан» (на цахурском языке)
11:25,14.25,17.00,20.45 Вести-Дагестан

НТВ

5.10 Т/с «Версия». (16+).
6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Удачная покупка. (16+).
6.40 6 кадров. (16+).
7.25 По делам несовершеннолетних. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.05 Доктор И... (16+).
8.35 Х/ф «Верные друзья».

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром. (12+).
8.00 Новости дня.
8.20 Д/ф «Николай Пржевальский. Экспедиция длиною в жизнь».

четверг, 7 ноября

РГВК
06.50 «Заряжайся!» 0+
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке. 12+

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.25 Доброе утро.
10.00 Москва. Красная площадь.

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Рубас» (на табасаранском языке)
11:25,14.25,17.00,20.45 Вести-Дагестан

НТВ

5.10 Т/с «Версия». (16+).
6.00 Утро. Самое лучшее.
8.05 Мальцева. (12+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Удачная покупка. (16+).
6.40 6 кадров. (16+).
7.05 По делам несовершеннолетних. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Х/ф «Битва за Москву».
10.00 Москва. Красная площадь.

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром. (12+).
8.00 Новости дня.
8.20 Д/ф «Петр Козлов. Тайна затерянного города».

пятница, 8 ноября

РГВК

06.45 «Заряжайся!» 0+
 07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
 07.15 Передача на аварском языке «Поданги памалги заманги» 12+
 07.55 «Заряжайся!» 0+
 08.10 Мультфильм 0+
 08.50 Х/ф «Большой сон»
 10.50 «Дагестан без коррупции» 12+
 11.20 «Пятничная проповедь» г. Махачкала
 12.05 «Вернисаж» 6+
 12.50 «Агросектор» 12+
 13.20 «Круглый стол» 12+
 13.55 Д/ф «Герои из Гонада» 16+
 14.30,16.30 Время новостей Дагестана
 14.50 Х/ф «Весенний приз» 12+
 16.55 Х/ф «Гардемарины, вперед!» 4с. 0+

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
 9.00 Новости.
 9.25 Доброе утро.
 9.55 Модный приговор.
 10.55 Жить здорово! (16+).
 12.00 Новости.
 12.15 Время покажет. (16+).
 15.00 Новости.
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 16.00 Мужское/Женское. (16+).
 17.00 Время покажет. (16+).
 18.00 Вечерние новости.
 18.35 Человек и закон. (16+).
 19.45 Телеигра «Поле чудес». (16+).
 21.00 Время.
 21.30 Голос. (12+).
 23.30 Вечерний Ургант. (16+).
 0.25 История Уитни Хьюстон. (16+).
 2.30 На самом деле. (16+).
 3.30 Про любовь. (16+).
 4.15 Ноедине со всеми. (16+).

РОССИЯ 1

11:25,14.25,17.00,20.45 Вести-Дагестан
 17:25 Мир вашему дому
 17.50Дагестан спортивный
 18.05 «Щит и лира». Концерт к Дню сотрудника органов внутренних дел РФ
 5.00 Утро России.
 9.00 Вести.
 9.25 Утро России.
 9.55 О самом главном. (12+).
 11.00 Вести.
 11.45 Судьба человека с Б. Корчевниковым. (12+).
 12.50 60 минут. (12+).
 14.00 Вести.
 14.45 Кто против? (12+).
 17.25 Прямой эфир. (16+).
 18.50 60 минут. (12+).
 20.00 Вести.
 21.00 Юморина. (16+).
 23.45 Сто причин для смеха. Семен Альтов.
 0.15 Х/ф «Разбитые сердца».
 3.50 Судьба человека с Борисом Корчевниковым.

НТВ

5.10 Т/с «Версия». (16+).
 6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
 8.05 Доктор Свет. (16+).
 9.00 Т/с «Дикий». (16+).
 10.20 Т/с «Дикий». (16+).
 13.00 Сегодня.
 13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
 14.00 Место встречи.
 16.00 Сегодня.
 16.25 Следствие вели. (16+).
 17.15 Жди меня. (12+).
 18.15 Т/с «Пять минут тишины. Возвращение».
 19.00 Сегодня.
 19.40 Т/с «Пять минут тишины. Возвращение».
 21.00 Т/с «Скорая помощь».
 23.00 ЧП. Расследование. (16+).
 23.40 Комедия «Мой любимый раздолбай». (16+).
 1.30 Мы и наука. Наука и мы. (12+).
 2.30 Квартирный вопрос.
 3.30 Место встречи. (16+).

суббота, 9 ноября

РГВК

07.00,08.30,16.30 Время новостей Дагестана
 07.15 Передача на кумыкском языке. 12+
 07.55 Мультфильмы 0+
 08.50 Х/ф «Маленький беглец» 0+
 10.50 «Молодежный микс»
 11.10 Киножурнал «Хочу все знать» 0+
 11.20 «Мой малыш» 12+
 11.50 Мультфильм 0+
 12.00 «Surfer chef Дети» 0+
 12.25 «Подробности» 12+
 12.50 «На виду. Спорт» 12+
 13.30 Концерт Заслуженного ансамбля танца «Счастливое детство» 0+
 15.50 «Здравствуй, мир!» 0+
 16.55 «Дежурная часть» 16+
 17.10 «Загадка кубанского браслета» 6+
 18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+

ПЕРВЫЙ

5.40 Россия от края до края.
 6.00 Россия от края до края.
 6.40 Комедия «За двумя зайцами».
 8.10 Игрой, гармонь любимая!
 8.55 Умницы и умники. (12+).
 9.45 Слово пастыря.
 10.15,12.15 Горячий лед. Чунци. А. Шербак. С. Самодурова. Фигурное катание. Гран-при 2019. Прямой эфир из Китая.
 13.20 Александра Пахмутова. Без единой фальшивой ноты. (12+).
 14.25 Светит незнакомая звезда. (12+).
 18.00 Кто хочет стать миллионером? (12+).
 19.30 Сегодня вечером.
 21.00 Время.
 21.20 Сегодня вечером.
 23.00 Что? Где? Когда? Осенняя серия игр. Финал.
 0.20 Олег Борисов. «Залюбовил меня таким...» (12+).
 1.20 Х/ф «По главной улице с оркестром». (12+).

РОССИЯ 1

08.40 Местное время.
 11.20 Местное время. Вести-Дагестан
 5.00 Утро России". Суббота.
 8.15 По секрету всему свету.
 8.40 Местное время. Суббота. (12+).
 9.20 Пятеро на одного.
 10.10 Сто к одному.
 11.00 Вести.
 11.20 Вести. Местное время.
 11.40 Юмор! Юмор! Юмор! (16+).
 13.50 Х/ф «Тень». (12+).
 18.00 Привет, Андрей! (12+).
 20.00 Вести в субботу.
 21.00 Х/ф «Нет жизни без тебя». (12+).
 1.00 Х/ф «Подмена». (12+).

НТВ

5.10 ЧП. Расследование.
 5.35 Комедия «Берегись автомобиля».
 7.20 Смотр.
 8.00 Сегодня.
 8.20 Готовим с Алексеем Зиминим.
 8.45 Кто в доме хозяин? (12+).
 9.25 Едим дома.
 10.00 Сегодня.
 10.20 Главная дорога. (16+).
 11.00 Еда живая и мертвая.
 12.00 Квартирный вопрос.
 13.00 Поедем, поедим!
 14.00 Свага игра.
 16.00 Сегодня.
 16.20 Следствие вели. (16+).
 19.00 Центральное телевидение.
 21.00 Секрет на миллион. Лолита. Впервые открыто о разводе. (16+).
 23.00 Ты не поверишь! (16+)
 23.40 Международная пирамида. (18+).
 0.35 Квартирник НТВ у Маргулиса. "Therr Maitez".
 1.55 Фоменко Фейк. (16+).
 2.15 Дачный ответ.

воскресенье, 10 ноября

РГВК

07.00,08.30 Время новостей Дагестана
 07.20 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
 08.00 «Мой малыш» 12+
 08.50 Х/ф Четвертая высота
 10.25 Концерт «Музыкальный майдан» 0+
 11.25 «Человек и вера» 12+
 11.55 «Здравствуй, мир!» 0+
 12.30 «Молодежный digest»
 12.50 «Арт-клуб» 0+
 13.10 «Мастер спорта» 12+
 14.10 «Вернисаж» 6+
 14.25 «Интервью» с Хамис Шамиловой 12+
 14.50 «Городская среда»
 15.20 «Человек и вера» 12+
 15.50 «Дагестан туристический» 6+

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.
 6.10 Детектив "Уснувший пассажир". (12+).
 7.40 Часовой. (12+).
 8.10 Здоровье. (16+).
 9.20 Непугуевые заметки.
 10.00 Новости.
 10.15 Жизнь других. (12+).
 11.15 Видели видео?
 12.00 Новости.
 12.10 Видели видео?
 13.50 Х/ф «Улица полна неожиданностей».
 15.15 Русский самородок.
 16.25 Рюриковичи. (16+).
 18.20 День сотрудника органов внутренних дел. Праздничный концерт.
 21.00 Время.
 22.00 Большая игра. (16+).
 23.45 Х/ф «Аритмия». (18+).
 2.00 На самом деле. (16+).
 3.00 Про любовь. (16+).
 3.45 Ноедине со всеми. (16+).

РОССИЯ 1

4.40 Сам себе режиссер.
 5.20 Х/ф «Родная кровинка». (12+).
 7.20 Семейные каникулы.
 7.30 Смехопанорама.
 8.00 Утренняя почта.
 8.40 Местное время. Воскресенье.
 9.20 Когда все дома с Тимуром Кизяковым.
 10.10 Сто к одному.
 11.00 Аншлаг! и Компания.
 13.00 Х/ф «Просто роман».
 17.00 Большой юбилейный концерт А. Пахмутовой.
 20.00 Вести недели.
 22.00 Москва. Кремль. Путин.
 22.40 Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
 1.00 Война и мир Михаила Калашникова. (12+).
 2.00 Х/ф «Красавица и Чудовище». (12+).

НТВ

5.05 Таинственная Россия.
 6.00 Центральное телевидение. (16+).
 8.00 Сегодня.
 8.20 У нас выигрывают! (12+).
 10.00 Сегодня.
 10.20 Первая передача.
 11.00 Чудо техники. (12+).
 11.50 Дачный ответ.
 13.00 НашПотребНадзор.
 14.00 Россия рулит! (12+).
 16.00 Сегодня.
 16.20 Следствие вели. (16+).
 18.00 Новые русские сенсации. (16+).
 19.00 Итоги недели.
 20.10 Звезды сошлись. (16+).
 21.45 Ты не поверишь! (16+).
 22.55 Самое смешное. Вечер М. Задорнова.
 1.10 Неожиданный Задорнов. (12+).
 3.25 Т/с «Второй убойный».

КУЛЬТУРА С 4 ПО 10 НОЯБРЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

6.30 Царица небесная. Козанская икона Божией Матери.
 7.00 Х/ф «Минин и Пожарский».
 8.50 Земля людей. «Челканцы. Курмоч-Бойгол».
 9.20 М/ф «Ну, погоди!»
 9.40 Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфириным.
 10.10 Х/ф «Покровские ворота».
 12.20 Земля людей. «Амшенцы. Новый свет».
 15.50 Д/ф «Дресс-код в дикой природе. Кто что носит и почему?» (Германия).
 13.45 Земля людей. «Ительмены. Четыре легенды».
 14.15 Х/ф «Сказание о земле Сибирской».
 15.55 Д/ф «Андрей Шмеман. Последний подданный Российской империи».
 16.40 Д/ф «Лягушки-цветочки "Женитбы Бальзаминова»».
 17.20 Х/ф «Женитба Бальзаминова»
 18.45 Юбилей А. Пермяковой. Концерт в КЗЧ.
 20.50 Д/ф «Короткая встреча».
 21.35 Х/ф «Долгие проводы».
 23.05 Клуб 37.
 0.15 Х/ф «Женитба Бальзаминова».
 2.35 М/ф «Персей».

СРЕДА

6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40 Новости культуры.
 6.35 Пешком... Москва дворовая.
 7.05 Правила жизни.
 7.35 Д/ф «История, уходящая в глубь времени», 1 с (США).
 8.25 Легенды мирового кино. Я.
 8.50 Т/с «Шахерезада», 26 с.
 10.15 Наблюдатель.
 11.10 ХХ век. «Любовь моя, театр...»
 12.15 Что делать?
 13.05 Искусственный отбор.
 13.50 Д/с «Первые в мире».
 14.05 Д/ф «История, уходящая в глубь времени», 1 с (США).
 15.10 Библейский сюжет.
 15.40 Сати. Нескучная классика...
 8.55 Т/с «Шахерезада», 25 с.
 10.15 Наблюдатель.
 11.10 ХХ век.
 12.15 Тем временем. Смыслы.
 13.05 Другие Романовы.
 13.35 Д/ф «Короткая встреча».
 14.20 Д/ф «Нукус. Незвестная коллекция».
 15.10 Пятое измерение.
 15.40 Белая студия.
 16.25 Х/ф «Каникулы Крошо», 1 с.
 17.40 Симфонические оркестры Европы.
 18.30 Цвет времени.
 18.40 Тем временем. Смыслы.
 19.45 Главная роль.
 20.05 Правила жизни.
 20.30 Спокойной ночи, малыши!
 20.45 Д/ф «История, уходящая в глубь времени», 2 с (США).
 21.40 Абсолютный слух.
 22.20 Т/с «Шахерезада», 26 с.
 23.50 Д/ф «Небесная кача».
 0.30 Что делать?
 1.20 ХХ век. «Любовь моя, театр... Марк Захаров».
 2.25 Д/ф «Крым. Мыс Плака».

ЧЕТВЕРГ

6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40 Новости культуры.
 6.35 Пешком... Москва ленинская.
 7.05 Правила жизни.
 7.35 Д/ф «История, уходящая в глубь времени», 2 с (США).
 8.25 Легенды мирового кино.
 8.55 Т/с «Шахерезада», 27 с.
 10.15 Наблюдатель.
 11.10 Д/ф «День воздушного флота СССР. Авиационный праздник в Тушино 27 июля 1952 года».
 12.05 Цвет времени. Тишин.
 12.15 Игра в бисер с И. Волгиным.
 13.00 Абсолютный слух.
 13.45 Красивая планета.
 14.05 Д/ф «История, уходящая в глубь времени», 3 с (США).
 15.10 Письма из провинции.
 15.40 Энима.
 16.25 Х/ф «Каникулы Крошо», 4 с.
 17.35 Цвет времени. Уильям Тернер.
 17.45 Симфонические оркестры Европы.
 18.20 Д/ф «Рина Зелена - имя собственное».
 19.00 Смехонасталгия.
 19.45 Х/ф «Остановился поезд».
 21.15 Острова. Олег Борисов.
 22.00 Т/с «Шахерезада», 28 с.
 23.10 Новости культуры.
 23.30 2 Верник 2.
 0.20 Х/ф «Жизнь других». (Германия).
 2.35 М/ф: «И смех и грех», «Дождливая история».

ПЯТНИЦА

6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40 Новости культуры.
 6.35 Пешком...
 7.05 Правила жизни.
 7.35 Д/ф «История, уходящая в глубь времени», 3 с (США).
 8.25 Легенды мирового кино.
 8.50 Т/с «Шахерезада», 28 с.
 10.20 Х/ф «Странная любовь Мартины Айверс». (США).
 12.20 Черные дыры. Белые пятна.
 13.05 Д/ф «Георгий Иванов. Распад атома».
 13.45 Красивая планета.
 14.05 Д/ф «История, уходящая в глубь времени», 3 с (США).
 15.10 Письма из провинции.
 15.40 Энима.
 16.25 Х/ф «Каникулы Крошо», 4 с.
 17.35 Цвет времени. Уильям Тернер.
 17.45 Симфонические оркестры Европы.
 18.20 Д/ф «Рина Зелена - имя собственное».
 19.00 Смехонасталгия.
 19.45 Х/ф «Остановился поезд».
 21.15 Острова. Олег Борисов.
 22.00 Т/с «Шахерезада», 28 с.
 23.10 Новости культуры.
 23.30 2 Верник 2.
 0.20 Х/ф «Жизнь других». (Германия).
 2.35 М/ф: «И смех и грех», «Дождливая история».

РАДИО

ПОНЕДЕЛЬНИК

11.10. Вести «Дагестан»
 11.30. Радиотамаша

ВТОРНИК

11.10. Вести «Дагестан»
 11.30. «Актуально».

СРЕДА

11.10. Вести «Дагестан»
 11.30. День России.

ЧЕТВЕРГ

11.10. Вести «Дагестан»
 11.25. Обзор Лезги газет
 11.30. Время и молодежь.

ПЯТНИЦА

11.10. Вести «Дагестан»
 11.25. Голос Ислама
 11.45. Концерт.

СУББОТА

13.10. Итоги недели.

ВОСКРЕСЕНЬЕ

10.10. Соколенок.

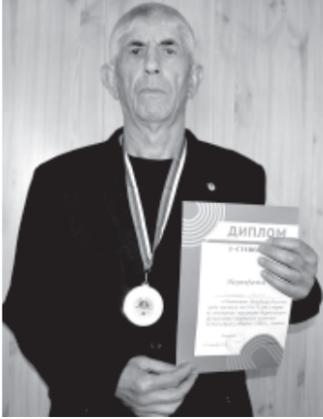
Программа гъзаурайди - Н.ВЕЛИБЕГОВА

Рубгъдиз жегъил я

Хазран КЪАСУМОВ

Са тѳмил йикъар идалай вилик Махачкъалада, Елена Исинбаевадин тѳварунихъ галай стадиондал, ГТО-дин нормаяр тамамарунай Дагъустан Республикадин чемпионат кѳиле фена. Ана чпин яшар 18-далай 70 йисал къван ва гъадалайни виниз тир ксари, гъа гъисабдай яз спортсменри, ветеранрини иштиракна. Абурун арада 10 касдикай ибарат тир Сулейман-Стальский райондин командани авай.

Акъажунра чемпионатдин иштиракчийри 100, 2000 ва 3000 метрийриз чукурунай, турниқдал чене акъудунай, алай чкадилай яргъаз жхадарунай, снаряж яргъаз гадарунай, пневматикадин винтовкадай лишанар ягъунай, кроссдай - санлай 15 жуьредай алакьунар къалурна. Ик1, Сулейман-Стальский райондин вири спортсменри къизилдин значокар къачун патал ГТО-дин нормативар вахкана. Къилди къачурт1а, ГТО-дин нормаяр тамамарунай зегъметдин ветеран **Ягъибег ЯГЪИБЕГОВ** чемпионатдин - 1, Къасумхуьруьн 1-нумрадин ДЮСШ-

дин директор Сергей Мирзалиев 2-дережайрин дипломриз лайихлу хъана.

Райондин къил Нариман Абдулмуталибова и мукъвара шад гъалара Ягъибег Ягъибеговав ва Сергей Мирзалиевав шабагъар вахкана, агалкъунар мубаракна.

Къейд ийин хъи, Ягъибег Ягъибегова ГТО-дин нормаяр вахкунай 2018-йисуз къизилдин значок ва Дагъустан Республикадин чемпионвилдин тѳвар къачунай. "Яшар - Аллагъдилай, къуьзуьвал жувалай аслу я" гафар рик1 алаз тикрарда Ягъибег Рамазановича. Ада алай вахтунда райондин Общественный палатадин председателдин заместителвиле къвалахзава.

Чаз малум хъайивал, Я.Ягъибегов школада къелзавай йисара - къезил атлетикадал, Советрин Армиядин жергеира къуллугъдай ва Махачкъалада къелдай йиса-ра боксдал машгъл хъана. Боксдай 1-разряд авай ада къелунин идарайрин арада къиле феи Дагъустан Республикадин чемпионатда - 3, Германияда къиле феи Варшавский икърардин улкъвейрин дуствилин армияра къуллугъзавайбурун чемпионатда 2-чкаяр къунай.

Мектебдиз - мугъманвиле Шад гъалара

Хванахвалвал, мугъманпересвал дагъвийриз, къилди къачурт1а, лезгийриз дегъ девиррилай хас я. Бубайрин баркаллу адетриз къенин йикъарин несилрини вафалувал къалурзава. Ик1, Къасумхуьруьн 1-нумрадин юкъван школадин ва Къурагъ райондин Кирийрин Россиядин Игит Зейнудин Лукъманович Батманован тѳварунихъ галай школа-интернатдин арада дуствилин, хванахвалин алакьаяр аваз са шумуд йис я. Мукъвара Къасумхуьруьн 1-нумрадин юкъван школадин муаллимрикай ва къелзавайбурукай ибарат тир делегация (22 кас), къиле школадин директор Зубаил Устаев аваз, Кирийрин школа-интернатдиз мугъман хъана. Ина мугъманар хушвилелди къабулна, директор Надир Тагъирова школада итижлу экскурсия тешкилна. Адалай гуьгъуьниз къве школадин къелзавайбурун арада жуьреба-жуьре конкурсар, школайрин командайрин арада футболдай акъажунар тухвана. Тафаватлу хъайи школьникриз ва футболдин командайриз грамотаяр, рикел аламукъдай пишкешар гана.

Шад къугъунрилай гуьгъуьниз къве школадин муаллимрин ва къелзавайбурун иштираквал аваз «классдин сят» къиле фена. Н.Тагъирова школадин къвалахрикай, Россиядин Игит Зейнудин Батманован уьмуьрдин рекъикай, ада къалурай къегъалвилерикай гегъеншдиз суьгъбетна.

- 2015-йисан 15-майдиз чкадин тамарин майишатда инспекторвиле къвалахзавай Зейнудин Лукъмановича къалурай жуьрэтлувиликай вири Россияда ва адалай яргъарани хабар ава. Таза аял гвай дишегълини итим яракъламиш хъанвай бандитрин гъилляй акъудун патал ада вичин чан

къурбандна. Хуьруьнвийриз ам михъи рик1 авай, гъил ачул, къени кас яз чидай, гъахътин кас яз ам инсанрин риклерани амуькъда. Зейнудин Батманован къегъалвал Россиядин Федерациядин Президент Владимир Путинан Указдалди Россиядин Игит лагъай тѳвар гуналди (къейидалай къулухъ) къейдна. Зейнудин Лукъмановичан игитвилел, адан тѳвар чи школада хъунал чна дамахзава, - къейдна ада.

Надир Тагъирова Къасумхуьруьн школадин къелзавайбурун са жерге суалризни жавабар гана. Мугъманрин делегациядин къил Зубаил Устаева чеб хушвилелди ва шад гъалара къабулунай школа-интернатдин муаллимриз ва къелзавайбуруз чухсагъл лагъана, и мукъвара 90 йисан юбилей къейднавай Сулейман-Стальский райондин тарихдикай, къенин йикъара районда яшайишдин рекъай тухузвай къвалахрикай, гъак1ни школадихъ эхиримжи йисара хъанвай хъсан нетижайрикай лагъана.

Школада тухвай мярекатрилай гуьгъуьниз вири Россиядин Игит Зейнудин Батманован хизандиз мугъман хъана. Игитдин уьмуьрдин юлдаш Жамила Батмановади ва багърийри мугъманар шадвилелди къабулна.

Къасумхуьруьн 1-нумрадин юкъван школадин директордин заместитель Айишат Къасумовадин гафаралди, Кирийрин школа-интернатдиз ва Россиядин Игит Зейнудин Батманован хизандиз мугъманвиле фин школада къелзавайбуру патал яргъалди рикел аламукъдай вакия хъана. Идалайни гъейри, Надир Тагъирова ва Зубаил Устаева гуьруьшдин эхирдай лагъайвал, мектебрин арада авай дуствилин, хванахвалин алакьаяр идалай къулухъни давамарда.

Дин Кесибвили лайихлувилер

Гъасан АМАХАНОВ, Сулейман-Стальский райондин имамрин советдин председатель

"Девлет! Девлетлу хъухъ! Девлет агалкъун я"- гъа ихътин гафар я чаз ван къевезвайди виринра. Чун девлет клан хъуниз ва кесибвал таклан хъуниз мажбурзава. Амма Аллагъдин Расулди ﷺ, акси яз, кесибар клан хъун эмирнава: "Кесибар клан хъухъ, абурухъ галаз санал ацукъ" (Гъаким).

Къенин юкъуз девлет чилел алай гъар са касдин виридалайни чѳехи мурад хъанва, гъа жергедай яз - мусурманрини. Бес ихътин эвер гунир къел гъида? Кесибри чпин гъалдал наразивал къалуриз башламишзава, девлетлуьрал пехилвалзава. Шейтандиз кланзавай кар гъа им я. Гъадисда лагъанва: "Виридалайни бахтсузди ам я хъи, вуьж и дуьньяда кесиб яз хъанат1а ва гъа са вахтунда ам Аллагъдин жазадикайни къутармиш хъанач" (Ибн Маджа). Яни кесиб касдиз женнет къазанмишун регъят я, эгер ада сабур авурт1а ва тѳмилдал рази хъайит1а.

Кесибвал - им магърумвал туш, акси яз, Аллагъдин патай савкъат я, нагагъ чаз ам чир хъанайт1а. Девлет тахъунин са бязи лайихлувилер:

1. Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ вичиз т1алабай зат1, Аллагъди кесибдиз ганва. Ада лугъудай: "Я Аллагъ, зун и дуьньяда кесиб яз хъурай, зун кесиб яз зи рубъ вахчу ва Дувандин юкъуз кесибрихъ галаз зал чан кхваш" (Гъаким).

2. Ам виридалайни вилик женнетдиз фида. Вичин асгъабрихъ элкъвена Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ лагъана: "Къез чидани виридалайни вилик женнетдиз вуьж фидат1а?". Абуру жаваб гана: "Аллагъдиз ва Адан Пайгъамбардиз ﷺ хъсандиз чида". Ахпа ада лагъана: "Мугъажирар ва и дуьньядин игътияжар къилиз акъат тавуна къейи кесибар" (Агъмад).

3. Кесибар девлетлуьрилай вилик женнетдиз фида. Абу Гъурайради ихътин гъадис ахъайна: "Зи уьмметдин кесиб му-

сурманар девлетлуьрилай йикъан са паюнин фад женнетдиз фида. Дувандин йикъан са пай 500 йис я" (Тирмизи).

4. Женнетдин чѳехи пай агъалияр кесибар я, жегъеннемин - девлетлуяр. Аллагъдин Расулди ﷺ лагъана: "Зун женнетдиз килигна ва заз акуна хъи, ана авай чѳехи пай агъалияр кесибар тирди. Ахпа зун жегъеннеминдиз килигна ва заз акуна хъи, ана авай чѳехи пай агъалияр девлетлуяр ва дишегълияр тирди" (Агъмад).

5. Сабурлу кесиб мусурманар гъисаб-суал авачиз женнетдиз тухуда. Гъадисда лагъанва: "Дувандин юкъуз вири инсанар къват1айла, Аллагъди, кесиб мусурманрихъ элкъвена, лугъуда: "Куьне куьн гъик1 тухвана?". Абуру жаваб гуда: "Я чи Агъа. Вуна чун ахтармишна (кесибвилелди) ва чна сабур авуна. Девлет ва гъукум Вуна масабуроз гана". Аллагъди лугъуда: "Куьн гъахъ я". Ва ахпа абур амайбурулай вилик женнетдиз тухуда. Четин гъисаб-суал гъакимриз ва девлетлуьриз амуькъда" (Ибн Гъиббан).

6. Девлетлу женнетдин ракарихъ яргъалди галамуькъда. Ибн Аббаса ихътин гъадис ахъайна: "Къве мусурман женнетдин варарин вилик гъалтда. Абурукай сад и дуьньядин уьмуьрда кесиб тир, муькуьди - девлетлу. Кесиб гъасятда женнетдиз гъахъда. Девлетлуди анал Аллагъдиз клани къван вахтунда акъвазарда. Амма вахт атайла, гъамни женнетдиз гъахъда. Девлетлу мусурман гъалтайла, ат1а кесибди адавай хабар къада: "Вун икъван гагъда гъина авай?". Девлетлуда жаваб гуда: "Зун анал акъвазарна ва заз акъван четин ва гъаф чимизвай хъи, залай гъекъедин вац1ар авахъна ва абур къел квай ва туькъуьл векъ т1ур агъзур деведин цихъ къанихвал къин патал бес жедай" (Агъмад).

7. Тѳмил мал-девлет къезилвал я. Аллагъдин Расулди ﷺ лагъана: "Инсандиз тѳмил мал-девлет кландач. Бес тѳмил эменни - им къезил гъисаб-суал я хъи" (Агъмад).

Играми стхаяр ва вахар, гъадисда якъин лагъанва: "И дуьньяда ширинвал эхиратда туькъуьлвал я, и дуьньяда туькъуьлвал эхиратда ширинвал я".

Кп1арин вахтар (Махачкъалада)

"Лезги газетда" диндин пак кхъинар жезва. Гъавилляй ам чиркин чкайрал гадарун къадагъа я.

НОВАБРЬ						
Югъ	Экуьнин	Рагъ экъечдай вахт	Нисинин	Рагъдандин	Нянин (Гъетрен)	Месин
1	04:51	06:21	11:38	14:20	16:47	18:02
2	04:52	06:23	11:38	14:19	16:46	18:01
3	04:53	06:24	11:38	14:18	16:45	18:00
4	04:55	06:25	11:38	14:17	16:43	17:59
5	04:56	06:27	11:38	14:16	16:42	17:58
6	04:57	06:28	11:38	14:15	16:41	17:57
7	04:58	06:29	11:38	14:14	16:40	17:56
8	04:59	06:30	11:38	14:13	16:39	17:55
9	05:00	06:32	11:38	14:13	16:38	17:54
10	05:01	06:33	11:38	14:12	16:36	17:53
11	05:02	06:34	11:39	14:11	16:35	17:52
12	05:03	06:35	11:39	14:10	16:34	17:51
13	05:05	06:37	11:39	14:09	16:33	17:50
14	05:06	06:38	11:39	14:08	16:32	17:49
15	05:07	06:39	11:39	14:08	16:31	17:48
16	05:08	06:41	11:39	14:07	16:31	17:48
17	05:09	06:42	11:39	14:06	16:30	17:47
18	05:10	06:43	11:40	14:06	16:29	17:46
19	05:11	06:44	11:40	14:05	16:28	17:46
20	05:12	06:46	11:40	14:04	16:27	17:45
21	05:13	06:47	11:40	14:04	16:27	17:45
22	05:14	06:48	11:41	14:03	16:26	17:44
23	05:15	06:49	11:41	14:03	16:25	17:43
24	05:16	06:50	11:41	14:02	16:25	17:43
25	05:17	06:52	11:41	14:02	16:24	17:43
26	05:18	06:53	11:42	14:01	16:23	17:42
27	05:19	06:54	11:42	14:01	16:23	17:42
28	05:20	06:55	11:42	14:01	16:22	17:42
29	05:21	06:56	11:43	14:00	16:22	17:41
30	05:22	06:57	11:43	14:00	16:22	17:41

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядин, алакьадин ва массовый коммуникацийрин министерство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪИЛИН РЕДАКТОР

М. И. ИБРАГЪИМОВ

(+78722) 66-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН

ЗАМЕСТИТЕЛЬ

К. Н. ФЕРЗАЛИЕВ

66-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ

Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

66-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН

Н. М. ИБРАГЪИМОВ

66-00-59

ЭКОНОМИКАДИН

Ж. М. САИДОВА

66-00-63

КУЛЬТУРАДИН

Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ

66-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН

М. А. ЖАЛИЛОВ

66-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН

Р. С. РАМАЛДАНОВА

66-00-57

БУХГАЛТЕРИЯ

66-00-62

КАССА

66-00-56

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР

М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ

Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР

Р. РАМАЛДАНОВА

Газет йиса 52 сеферда акъатзава
Газет алакьадин, информационный техноло-
гийрин ва массовый коммуникацийрин хиле
гуьзчивал авунин рекъай Федеральный кьул-
лугьдин Дагъустан Республикада авай Управ-
лениди 2019-йисан 22-апрелдиз регистра-
ция авуна.

Регистрациядин нумра ПИ № ТУ 05-00420
Макъалаяр редакцияди тукьубур хъийизва.
Макъалайриз рецензияр гуьзвач ва абур эл-
къвена вахузвач. Редакциядинни макъалай-
рин авторрин фикрар сад тахун мумкин я.
Газетда чап авун патал теклифнавай матери-
ала гъанвай делирлин дуьзвиллин ва керчек-
виллин патакъай жавабдарвал авторрин чпин
хиве гъатзава.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован
проспект, 1 "а". Печатдин кьвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 17.00

Газет "Издательство" "Лотос"

ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,

Пушкинан куьче, 6.

Тираж 6037

(Г) - И лишандик квай материалар

гъакьидихъ чапзавайбур я.

(12+) - Икъван яшар хъанвайбуру кьелрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты

"Лезги газет"

УФК по РД

Отделение - НБ РД г.Махачкала

БИК - 048209001

ИНН - 0561051314/КПП - 057101001

Р/Сч - 40601810100001000001

Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракрай!

Махачкъалада яшаминш жезвай Часият МАМАЛИЕВАДИЗ:

Вун хизандин, кьвалин
нур я, абур я,
Киеввайла, кумекдар я,
сабур я.

Гьар жуьреда хьанатлани
кьисметар,
Чи патай ваз ава пара
гьуьрметар.
Мубаракрай хайи йикъан
шадлух ваз!
Девлетарни мадни хьурай
артух ваз,
Гележегни бахтлу,
сагьлам яшар хьуй,
Рикле гатфар, уьмуьрни ваз
сувар хьуй!

ВАЗ ХАЙИ ЮГЪ
МУБАРАКЗАВАЙ УЬМУЬР-
ДИН ЮЛДАШ, БАЛАЯР,
ЧЕХИ ВАХ, АДАН УЬМУЬР-
ДИН ЮЛДАШ, ХТУЛАР,
ХТУЛРИН СУСАР ВА ВИРИ
БАГЪРИЯР!

Нумрадиз шиир Руьгьдин сувар

Казим КАЗИМОВ,
Дагъустандин "Къизилдин къелемдин" сагьиб

Къе зи хайи халкъдин
руьгьдин сувар я,
Дидед члалан сифте диктант
кхъизва.
Квезни, белки, зи рикликай
хабар я,
Гагь къайи мурк, гагь рагь хьана
ифизва.

Чархи-фелек, вилерин
нур къакьудай,
Агьур тирни зани диктант
кхьин ваз?
Им тирни ви мурад къилиз
акьудай?
Клусни гъайиф атаначни
рикин ваз?

За дидедин члазани,
гьам лай-лайдиз
Вафалувал хвена вири
уьмуьрда.
Амачтлан гъай зи сузадиз -
гьарайдиз,
Амазма зун дидед члалан
субьгьурда...

Зи уьмуьрни къйляй-къйлиз
диктант я,
Гьакьван гзаф кхьенва за
теснифар.
Бязибуру лугьуда:
"Им талант я!"
Бес гьикл жедая, ятла кьуру
тарифар?!

Къе зи руьгни ава
халкъдин арада,
Агакъзава Сулейманан
варцел ам.
Руьгьдин сувар тешкилнавай
тамада,
Къару язва ви баркаллу
тварцел ам.

Къе зи халкъдин
руьгьдин экуь сувар я,
Дидед члалан сифте диктант
кхъизва.
Белки, квезни зи рикликай
хабар я,
Квез салам гуз, ам нур хьана
куькьуьзва.

Цийи ктабар

"Зуьрнечи"

Чн мухбир

Вахтар-члавар яратмишзавай
ксар патал гьихьтин четинбур ятла-
ни, абурун бязи ктабар я чпин пул-
дихъ, я масабурун харжийралди
чапдай акъат тавунани туш. Гъа
ихьтин ктабрикай сад рагьметлу
Асеф МЕГЪМАНАН "Зуьрне-
чи" я. Ам Дагъизди автордин 85
йис тамам хьунихъ галаз алакь-
алу яз гьазурнавай, гила майдан-
диз акьуддай мумкинвал хьана.

Ктабда композитор, шаир,
драматург яз машгьур хьайи ус-
таддин виликрай акъатай кьвал-
талра гьат тавур повесть, гьика-
яяр ва тамашиятдин эсерар гьат-
нава. "Зуьрнечи" повесть авторди
лезгийрин машгьур зуьрнечи,
РСФСР-дин лайихлу артист,
рагьметлу Уруж Абубакарован

руьгьдиз, адан уьмуьрдин ре-
кьериз бахшнава. Вижевай кар
хьанва. Ктабди чеки кьве твар-
Дагъустандин халкъдин артист
Асеф Мегманан ва РСФСР-дин
лайихлу артист Уруж Абубакаро-
ван - чи рикел хъизва.

"ЛГ"-дин 43-нумрадиз акъатай кроссворддин жавабар:

ДУЪЗ ЦАРАРА: 3. Агьри. 4. Стлал. 10. Сулейман. 11. "Кавхадиз". 12. Батлан.
13. Эхират. 16. Келима. 18. "Билбил". 19. Синтез. 20. Суннат. 24. Нокаут. 28.
Члав. 30. Рипе. 31. Муьгь. 32. Ери. 33. Стлал. 34. Кьалгъанлух.
ТИК ЦАРАРА: 1. Агьбаш. 2. Кьавах. 5. Сумах. 6. Кьемер. 7. Кьантла. 8.
Кавал. 9. Мирим. 14. "Инжихан". 15. Тарикъат. 16. Калинин. 17. Ишлетма. 21.
Узир. 22. Нефес. 23. Нариман. 25. Касса. 26. Устлар. 27. Экуьнат. 29. Куркур.

А.А. Назаралиев

Кьурагъай пашман хабар
агакьна: саки вири уьмуьр район-
дин образование вилик тухуниз,
районгьлийрин яшайиш хьсанар-
униз бахш авур ватанперес, ин-
санперес, гьуьрметлу инсан На-
заралиев Али Агьмедович рагь-
метдиз фена.

А. Назаралиев 1929-йисан
июлдиз кьуллугьчидин хизанда
дидедиз хьана. Колхозар ара-
дал гъайивални, Ватандин Чехи
дядедин кьурбандарни, азиятар-
ни, дерт-гъамни, каш-мекьни,
дядедай гьуьгьунин йисарин
зегьметарни адаз акуна.

1947-йисуз юкъван школа
куьтягъай жегьил Дагъустандин
пединститутдик экечна. 1951-йи-
суз ада диплом къачуна. Тарих-
дин муаллим Докъузпара район-
дин Кьурушрин хуьруьн школа-
диз директорвиллин кьуллугьдал
реке туна. Са тлимил вахтни
алатнач, ам Табасаран райОНО-
дин заведующийвиле тайинарна.

Хайи хуьруьз хтайла адал
Кьурагьрин юкъван школадин
завучвиллин, директорвиллин,
райкомдин пропагандадинни
агит отделдин инструкторвиллин,
райОНО-дин заведующийвиллин
кьуллугьар ихтибарна.

Кьурагь ва Кьасумхуьруьн
районар акадарайла, Назарали-
ев Кьасумхуьруьн производст-
венный управленидин партком-
дин идеологиядин отделдин за-
ведующийвиле тайинарна.

1981-йисуз райондин чехи-
буру Али Агьмедовичаз Кьурагь

райондин агъалияр яшайишдин
рекей хуьдай управленидин
къиле акъвазун теклифна. Яшлу-
бурухъ, пенсионеррихъ, набут-
рихъ галаз алакьалу и идарада
ада саки къад йисуз кьвалахна ва
инсанриз вичивай жедай галайви-
лер авуна.

"РСФСР-дин халкъдин прос-
вещенидин отличник", "РСФСР-
дин соцобеспеченидин отлич-
ник" знакрин, "РФ-дин соцзащи-
тадин лайихлу работник" твар-
цин ва хейлин маса шабагьрин
иесиди жегьилри чешне къачу-
дай баркаллу уьмуьр кечир-
мишна. Чехи хизандин сагьиб-
ди веледар обществодиз мен-
фятлу инсанар яз тербияламиш-
на. Али Агьмедовичан экуь къа-
мат районгьлийрин, ам чидай-
бурун риклера гьамиша амуькда.

"Лезги газетдин" редакция-
дин коллективди рагьметлудан
хизандиз, вири мукьва-къйлий-
риз башсагьлугьвал гузва.

"Лезги газетдин" редакция-
дин коллективди халадин хва
Бутай БУТАЕВ
рагьметдиз финихъ галаз ала-
къалу яз Жалилов Мердали-
диз, рагьметлудан хизанриз,
мукьва-къйлийриз, вири багь-
рийриз башсагьлугьвал гузва.

Абдулгъаниеврин ва Шам-
судиноврин хизанри
Наркизат ГЪАЖИХАНОВА
рагьметдиз финихъ галаз ала-
къалу яз Мегьамедризадиз,
Алиханаз, Маркизатаз ва амай
мукьва-къйлийриз башсагь-
лугьвал гузва.

2020-йис патал

Лезги газет

КХЪИХЪ!

ИНДЕКСАР:

йисанди - 63249

6 вацранди - 51313

газетдин кьимет почтарин
отделенийрай:

йиса - 917 манатни 52 кепек

6 вацра - 458 манатни 76 кепек

Абонентрин яшикрай (до востребования):

йиса - 858 манатни 60 кепек

6 вацра - 429 манатни 30 кепек

"Дагпечатдин" киоскрай:

йиса - 456 манат

6 вацра - 228 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай "Дагпечатдин"
киоскра, сайтда (www.dagestan.press.) ва гьаклни
Махачкъалада, Промшоссе куьчедин 10 "а"-нумрадин да-
раматда, кхъиз жедая.

Чи бухгалтериядай:

"Лезги газетдин" редакциядай чпин хутагдайбур:

йиса - 325 манат

6 вацра - 162 манатни 50 кепек

Чи газет кхьинин патакъай суалар пайда хьайитла,
экуьнин сятдин 9-далай нянин сятдин 6-далди и нум-
радиз зенг ийиз жедая: 8-928-584-16-72